

Høringsnotat om endringer i fagskolelovgivningen

Kunnskapsdepartementet fremmer forslag om endringer i lov om fagskoleutdanning av 6. juni 2003 nr. 56 (fagskoleloven) og i forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning av 1. februar 2010 nr. 96 (studiekvalitetsforskriften) i henhold til vedlagte forslag.

Bakgrunn for forslaget

Departementet mener at endringsforslagene vil være med på å sikre studentenes rettigheter på en bedre måte, klargjøre og forbedre rollen til Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT), samt skape bedre forutberegnelighet for fagskoletilbydere, fagskoler, studenter og andre interessenter.

Departementet foreslår blant annet bestemmelser om eksamen og sensur, utestenging og bortvisning, annullering av eksamen, skikkethetsvurdering og krav om politiattest. De foreslåtte reglene tilsvarende i stor grad reglene om studentrettigheter i universitets- og høyskoleloven. Videre foreslår departementet hjemmel til å etablere nasjonal klagenemnd for fagskolestudenter og nærmere bestemmelser om fagskolens klagenemnd.

Det foreslås også å opprette en ordning for godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning.

FORESLÅTTE ENDRINGER I FAGSKOLELOVEN

1. Forholdet til forvaltningsloven og klagebehandling

1.1 Gjeldende rett

Forholdet mellom fagskoleloven og forvaltningsloven¹ er beskrevet i fagskoleloven § 7:

”Bestemmelsene om habilitet etter §§ 6 til 10 og om taushetsplikt etter §§ 13 til 13e i forvaltningsloven 10. februar 1967 gjelder for behandling av saker etter denne lov.

Avgjørelser om opptak, avsluttende vurdering, bortvisning, utestenging, utvisning og andre disiplinærsanksjoner skal behandles etter reglene om enkeltvedtak i forvaltningsloven.

Enkeltvedtak etter foregående ledd kan påklages til styret eller en særskilt klagenemnd. En særskilt klagenemnd skal ha minst 3 medlemmer.

Godkjenningsvedtak foretatt av NOKUT overfor tilbydere av fagskoleutdanning kan i forskrift unntas fra bestemmelsene om klage i forvaltningsloven kapittel VI.

Forvaltningslovens bestemmelser om klagebehandling gjelder tilsvarende for behandling av klagesaker etter denne lov.”

¹ Lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker.

Forvaltningslovens bestemmelser gjelder i alminnelighet for fylkeskommunale fagskoler. Bestemmelsens første ledd uttrykker eksplisitt at forvaltningslovens bestemmelser om habilitet, jf. §§ 6-10, og taushetsplikt, jf. §§ 13-13 e, gjelder for behandling av saker etter fagskoleloven. Disse bestemmelsene kommer dermed til anvendelse for både privat og offentlig eide fagskoler.

Bestemmelsens annet ledd fastsetter at avgjørelse om opptak, avsluttende vurdering, bortvisning, utvisning, utestengning og andre disiplinæravgjørrelser er å regne som enkeltvedtak, og at forvaltningslovens regler for enkeltvedtak skal følges. Dette vil også gjelde for alle fagskoler uavhengig av eierform. Dette innebærer blant annet at reglene om begrunnelse og underretting kommer til anvendelse for denne type enkeltvedtak. I fagskolelovens § 7 tredje ledd fastsettes det likevel at klage over enkeltvedtak som nevnt i fjerde ledd skal påklages til styret eller særskilt klagenemnd.

Videre er det fastsatt hjemmel for å gjøre unntak fra forvaltningslovens alminnelige klageregler. Slik hjemmel er påkrevd for å kunne fastsette unntak fra forvaltningslovens alminnelige klageregler, jf. forvaltningsloven § 28 fjerde ledd. Unntak er gjort i studiekvalitetsforskriften § 1-9 bokstav b, hvor det er fastsatt at kun den som et vedtak direkte gjelder for kan klage over vedtak fattet av NOKUT. Videre står det i bestemmelsens bokstav c at NOKUTs faglige vurdering av de faktiske forhold i forbindelse med vedtak etter forskriftens kapittel 5, ikke kan påklages.

For øvrig fastsetter fagskoleloven § 7 femte ledd at forvaltningslovens regler om klagebehandling gjelder tilsvarende for behandling av klagesaker etter forvaltningsloven, med de begrensninger som er fastsatt for øvrig.

I forskrift om fagskoleutdanning § 1 er det bestemmelser om fritak og innpassing. Dette er enkeltvedtak etter forvaltningsloven og kan påklages til styret eller særskilt klagenemnd.

1.2 Departementets forslag

Departementet foreslår at disiplinærvedtak og andre enkeltvedtak etter § 7 annet ledd skal behandles av fagskolens styre eller en særskilt klagenemnd i førsteinstans. Departementet foreslår derfor å oppheve § 7 tredje ledd, og etablere mer detaljerte bestemmelser om fagskolens klagenemnd i ny § 11. Regler om begrunnelse og klage over disse enkeltvedtakene, vil etter forslaget reguleres særlig i de nye bestemmelsene, se høringsnotatet punkt 5 og 6. Gjeldende § 7 femte ledd vil dermed være overflødig. Departementet foreslår videre at en nasjonal klagenemnd for fagskolestudenter blir klageinstans over disiplinærvedtak, se høringsnotatet punkt 6.

Offentlig eide fagskoler vil være omfattet av forvaltningsloven. Departementet ser det som nødvendig å presisere at forvaltningslovens regler om habilitet og taushetsplikt gjelder for de private fagskolene. Departementet ønsker også å videreføre dagens hjemmel for å kunne fastsette særskilte klageregler, jf. § 7 fjerde ledd.

Departementet foreslår for øvrig å lovfeste at vedtak om fritak og innpassing i medhold av forskrift om fagskoleutdanning § 1 kan påklages til styret eller en særskilt klagenemnd.

Departementet foreslår også, av hensyn til systematikken i fagskoleloven, å flytte eksisterende § 7 frem i loven, samt å gjøre mindre språklige endringer.

Det vises til lovforslaget § 1 b.

2. Registrering i Enhetsregisteret

2.1 Gjeldende rett

Det er krav til at tilbydere av godkjent fagskoleutdanning som ikke helt ut er eid av staten, fylkeskommune eller kommune, skal være registrert i Enhetsregisteret, jf. lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret. Dette står i fagskoleloven § 10 fjerde ledd. Det er ingen krav til at blant annet fylkeskommunale fagskoler skal registreres i Enhetsregisteret.

2.2 Departementets forslag

Departementet foreslår at også fagskoler eid av offentlige tilbydere skal registreres i Enhetsregisteret. I lov om Enhetsregisteret § 4 tredje ledd er det gitt hjemmel til dette: *”Krav om registrering i Enhetsregisteret kan også følge av særskilt bestemmelse gitt i eller i medhold av lov.”*

Bakgrunnen for forslaget er innrapporteringen til Database for statistikk om høgre utdanning – Fagskolestatistikk (DBH-F), hvor det kreves at fagskolene oppgir organisasjonsnummer. Standardiserte kjennetegn på alle fagskoler er en forutsetning for å kunne holde den nødvendige oversikten over landets fagskoler. Erfaringen hittil har vist at enkelte fylkeskommunale fagskoler opererer med flere organisasjonsnumre, siden det ikke er krav om at disse fagskolene skal være registrert i Enhetsregisteret. Departementet foreslår at dette kravet står i § 3 om organisasjon og ledelse.

Det vises til lovforslaget § 3.

3. Språklige endringer – offentlig tilskudd

3.1 Gjeldende rett

I fagskoleloven § 3 annet ledd står det:

”Styret er ansvarlig for at studentene får den utdanning som er forutsatt som grunnlag for godkjenningen, at alle vilkår for eventuelle statlige tilskudd overholdes og at virksomheten for øvrig drives i samsvar med gjeldende lover og regler.”

3.2 Departementets forslag

For å samsvare begrepsbruken i fagskoleloven, foreslås det at begrepet *”statlige tilskudd”* i § 3 annet ledd endres til *”offentlig tilskudd”*. Dette begrepet er anvendt andre steder i loven, jf. §§ 8 og 9. Dette medfører ingen realitetsendring i dagens situasjon.

Det vises til lovforslaget § 3.

4. Forskrift om realkompetansevurderinger

4.1 Gjeldende rett

I fagskoleloven § 4 annet ledd står det:

”Tilbyder skal ha forskrifter om opptak som inneholder krav til formell utdanning eller realkompetanse.”

Dette innebærer at tilbydere som tar inn studenter på grunnlag av realkompetanse, må ha en forskrift som regulerer opptakskravene for dette, og samtidig ha en forskrift som fastsetter opptakskravene for studenter med formell utdanning. Det er etter gjeldende rett ikke lov kun å ha en forskrift om realkompetansevurderinger uten å ha en forskrift som fastsetter opptakskrav basert på formell utdanning.

4.2 Departementets forslag

Departementet ser at § 4 annet ledd i sin nåværende form kan tolkes misvisende. Vi foreslår derfor å presisere formuleringen på dette punktet. Loven § 1 fastsetter at fagskoleutdanning ”bygger på videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse”. Det er ikke mulig å vurdere realkompetanse uten at det er klart hva de formelle kravene er, slik at det er noe å vurdere realkompetansen opp mot. Fagskolene må derfor ha opptaksforskrifter som både fastsetter formelle opptakskrav (hva slags videregående opplæring de ulike utdanningene bygger på) og de tilsvarende kriteriene for realkompetansevurdering. Dette er i tråd med dagens praksis om at fagskolenes opptaksforskrifter både skal ha bestemmelser om opptak som inneholder krav til formell utdanning og et alternativt krav til realkompetanse. Presiseringen i forslaget medfører ingen endring av gjeldende rett.

Departementet foreslår videre å gjøre en teknisk endring i bestemmelsens overskrift, fra *”studentenes rettigheter”* til *”tilbyders plikter”*. Dette medfører ingen endring i gjeldende rett, men vil i større grad være dekkende for bestemmelsens faktiske innhold.

Det vises til lovforslaget § 4.

5. Styrking av studentenes rettigheter

5.1 Eksamen og sensur

5.1.1 Gjeldende rett

Fagskoleloven inneholder ikke detaljerte bestemmelser knyttet til avsluttende vurdering, eksamen og sensur. I § 5 annet ledd står det:

”Tilbyder skal gi studentene en avsluttende vurdering og sørge for at studentene får dokumentert avsluttende vurdering og fullført utdanning. Studentenes kunnskaper og

ferdigheter skal bli prøvd og vurdert på en faglig betryggende måte. Vurderingen av studentene skal bidra til å sikre det faglige nivået ved vedkommende utdanning.”

Det er altså tilbyder av fagskoleutdanningen som har ansvaret for den avsluttende vurderingen.

I Ot.prp. nr. 32 (2002-2003) *Om lov om fagskoleutdanning* s. 20 står det at det er de enkelte fagmiljøene som har de beste faglige forutsetningene for å utarbeide retningslinjer for vurderingen innenfor sine fagområder, der det også kan tas hensyn til internasjonale konvensjoner og bransjenormer. En avsluttende vurdering fra en offentlig eller en privat fagskole vil være et enkeltvedtak, og forvaltningslovens regler om begrunnelse og klage vil gjelde tilsvarende.

I fagskoleloven § 5 tredje ledd gis departementet hjemmel til å gi forskrift om blant annet et felles vurderingsuttrykk ved eksamen, prøve, bedømmelse av oppgave eller annen vurdering. Departementet fastsatte 1. august 2013 forskrift om fagskoleutdanning, hvor det blant annet er regler om felles vurderingsuttrykk, jf. forskriften § 4. Ut over dette, og etter de krav som NOKUT har fastsatt om blant annet vitnemål i fagskoletilsynsforskriften § 3-1 første ledd bokstav e, er det etter dagens regler opp til den enkelte fagskole å bestemme hvordan de faglige krav skal dokumenteres.

Som beskrevet i høringsnotatet punkt 1, regulerer fagskoleloven § 7 ulike sider ved klagebehandling av enkelte avgjørelser i forbindelse med kandidatens forhold til fagskolen, samt fagskolelovens forhold til forvaltningsloven. I bestemmelsens annet ledd fastsettes det at avgjørelse om opptak, avsluttende vurdering, bortvisning, utestengning, utvisning og andre disiplinærsanksjoner skal behandles etter reglene om enkeltvedtak i forvaltningsloven. Av § 7 tredje ledd fremgår det at enkeltvedtakene som oppregnet i annet ledd skal kunne påklages til styret eller en særskilt klagenemnd.

Av forskrift til forvaltningsloven av 15. desember 2006 nr. 1456 § 32, følger det at bedømmelse av prøve, eksamen eller andre prestasjoner ved skole eller annen undervisningsinstitusjon eller ved særlige prøveorgan bare kan påklages etter de særskilte forskrifter som er eller blir fastsatt. For fagskolenes vedkommende innebærer dette regler fastsatt av den enkelte fagskole.

NOKUT har utarbeidet en veileder² som gir retningslinjer for utarbeidelse av fagskolens reglement. Retningslinjene er også grunnlaget for NOKUTs godkjenningsordning. Tilbyder er pliktig til å utarbeide et reglement for hver fagskole som omfatter utdanningstilbudet, og som viser studentenes og tilbyders rettigheter og plikter. Reglementet må være forankret i styret, eller av den som styret har gitt en slik fullmakt. I dagens NOKUT-veileder gjengis en rekke krav til hva fagskolens reglement må inneholde. Veiledningen presiserer enkelte regler, blant annet knyttet til studentenes rett til begrunnelse og rett til å klage på karakterer på skriftlige eksamener og arbeid, at studenten har rett til å gå opp til eksamen på nytt dersom studenten ikke har bestått, samt rett til ny sensurering.

² Fastsatt av NOKUT 12. desember 2013

5.1.2 Departementets forslag

Eksamen og sensur

Departementet mener det er behov for å presisere reglene om eksamen og sensur. Til sammenligning har universitets- og høyskoleloven (uhl.) §§ 3-9, 5-2 og 5-3 regler som gir studentene flere og mer presise rettigheter enn i fagskoleloven. Departementet mener at studenter ved fagskoler bør ha tilsvarende rettigheter knyttet til disse viktige sidene ved utdanningen. For å få et mest mulig enhetlig regelverk knyttet til studenters rettigheter, er det derfor foreslått endringer i fagskoleloven som tilsvarer reglene i universitets- og høyskolelovgivningen så langt det passer.

I uhl. § 3-9 første og annet ledd stilles det krav til vurderingen av kandidatens ferdigheter og til sensorer og oppnevning av disse. Bestemmelsens fjerde ledd regulerer når sensuren skal foreligge etter avgitt eksamen, mens det i femte ledd oppstilles rettigheter i forbindelse med en eventuell ny sensurering etter klage. I bestemmelsens syvende ledd gis styret anledning til selv å fastsette forskrift om avleggelse og gjennomføring av eksamener og prøver. Dette er reguleringer som departementet mener også bør gjelde for fagskolestudenter. Departementet mener videre at det er hensiktsmessig å stille krav til to sensorer, hvorav minst én ekstern ved klagesensur, tilsvarende kravet i universitets- og høyskoleloven. Dette vil være med på å sikre studentenes rettssikkerhet og den faglige kvaliteten i vurderingen av studentenes ferdigheter.

Departementet foreslår at det skal være ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene. Dette vil ivareta studentenes rettssikkerhet ved å sikre lik og upartisk bedømmelse av studentene. Videre vil ekstern evaluering bidra til ekstern kvalitetskontroll av det enkelte fagskoleutdanning. Elementer i en ordning med ekstern evaluering av vurderingen kan for eksempel være ekstern deltakelse ved oppgaveutforming og fastsetting av vurderingskriterier, ekstern stikkprøvekontroll av vurderinger foretatt av intern sensor, ekstern sensur av bestemte andeler av vurderingene som regnes inn i endelig karakter og ekstern sensur av større skriftlige arbeider som prosjekter og porteføljer.

Det står ikke i fagskoleloven hvordan klage på formell feil skal håndteres. Det er tilbyder som skal fastsette dette i sitt reglement. Reglementet skal være forankret i styret. I uhl. § 5-2 reguleres kandidatens rettigheter i forbindelse med klage over formelle feil ved eksamen, og gir kandidatene rett til å klage over formelle feil og krav på ny sensur dersom dette vil rette opp feilen. Institusjonen gis adgang til å avholde ny eksamen hvor en formell feil har påvirket én eller flere kandidaters prestasjoner. Tilbyder av fagskoleutdanning er i dag ifølge NOKUTs veiledning til tilbydere av fagskoleutdanning pålagt å ha en bestemmelse i reglementet om formelle feil, som omhandler blant annet når klager over formelle feil må være fremsatt, hvordan disse behandles og hvilke konsekvenser klage over formelle feil får. Departementet mener at universitets- og høyskolelovens reguleringer på dette punkt bør brukes som modell for fagskoleloven.

Bestemmelsen i uhl. § 5-3 gir regler om klage over karakterfastsetting og kandidatens rett til begrunnelse. Reguleringene gir kandidatene rett til begrunnelse, tilgang til skriftlige retningslinjer for bedømmelsen, rett til klage over karakterfastsettelsen samt rett til ny sensurering. Også dette er bestemmelser som fagskolene i dag har plikt til å fastsette i reglement, jf. NOKUTs veileder. Det vil bidra til å styrke fagskolestudenters rettigheter om

disse reglene fremgår av lov, både for å skape en tydeligere regulering av studentenes rettigheter og for å skape en mer ensartet praksis knyttet til karakterfastsetting og begrunnelse.

Departementet foreslår også, i samsvar med det som følger av uhl. § 5-3 fjerde ledd, at ved ny sensurering skal ikke sensorene få opprinnelig karakter, sensors begrunnelse eller studentens begrunnelse for klagen.

Vitnemål

Departementet foreslår videre at fagskolene skal utferdige vitnemål om fullført fagskoleutdanning. Fagskolene kan også utstede annen dokumentasjon om fagskoleutdanning i de tilfeller fagskoleutdanningen ikke er fullført, men der kandidaten for eksempel har tatt enkelte emner. Dette vil kunne være karakterutskrift, bevis eller annen dokumentasjon for spesialiseringsemner eller lignende. I forskrift om fagskoleutdanning §§ 2 og 3 fremkommer det nærmere bestemmelser om vitnemålet. Departementet foreslår at NOKUT gis myndighet til å komme med nærmere krav til vitnemålets innhold. Fagskolene står for øvrig fritt til å bestemme vitnemålets innhold og utforming ut over det som fremgår av lov og forskrift.

Departementet mener at begrunnelsen og merknadene gitt i forarbeidene til de aktuelle bestemmelsene i universitets- og høyskoleloven, bør legges til grunn tilsvarende så langt de passer på fagskolelovens område.

Det vises til lovforslaget §§ 5, 6, 7 og 8.

5.2 Utestenging og bortvisning

5.2.1 Gjeldende rett

I fagskoleloven § 6 står det:

”Avgjørelse om bortvisning, utestenging, utvisning og andre disiplinærsanksjoner skal være saklig begrunnet. Vilkårene for slike sanksjoner skal gå frem av reglement for fagskoleutdanningen.”

Det er i fagskoleloven ingen definisjoner av de nevnte sanksjonene. NOKUT har i sin veiledning³ skrevet at det må fremgå av reglementet hvem som fatter vedtak om bortvisning eller lignende og på hvilket grunnlag. Studenten har rett til å forklare seg før vedtaket fattes, og skal få begrunnelse for den disiplinære sanksjonen når vedtaket fattes. Det må fremgå av reglementet hvem som er klageinstans og hvilken rett til støtte og hjelp studenten har under en klagesak. Annullering eller bortvisning fra eksamen ved fusk, eller forsøk på fusk, regnes også som en disiplinærsanksjon. Studentene har derfor rett til å klage.

I NOKUTs veiledning fremgår det at dersom fagskolene benytter begrepene bortvisning, utvisning og utestenging, og det er en reell forskjell på dem, må dette defineres i reglementet. I veiledningen står det at det må videre klargjøres hvilke regelbrudd som fører til de ulike disiplinære sanksjonene.

³ Veiledning til tilbydere av fagskoleutdanning

5.2.2 Departementets forslag

Departementet ser behov for å konkretisere reglene om sanksjonsbestemmelser i fagskoleloven. Forslaget til sanksjonsbestemmelser skal bidra til å sikre tilfredsstillende læringsmiljø for studenter og andre, samt verne om liv og helse for grupper som kommer i kontakt med studentene. Videre skal sanksjoner knyttet til fusk ved eksamen bidra til å forebygge at studenter tar sjansen på å fuske. Reglene vil bidra til å sikre forutberegnelighet slik at studenter, fagskoler og andre på en tydeligere måte kan få kunnskap om hvilke regler som gjelder. Departementet foreslår i stor grad å videreføre den rettsstilstanden som allerede foreligger. NOKUTs veiledning vil supplere det foreliggende forslaget. Departementet mener at universitets- og høyskolelovens sanksjonsbestemmelser i § 4-8 kan brukes som mal for forslaget om nye bestemmelser i fagskoleloven.

Bortvisning

Departementet foreslår at en student som tross skriftlig advarsel fra fagskolen gjentatte ganger opptrer på en måte som virker grovt forstyrrende for medstudenters arbeid eller for virksomheten ved fagskolen ellers, kan bortvises fra fagskolen for inntil ett år etter vedtak av styret eller fagskolens klagenemnd. Hva som er ”grovt forstyrrende” må vurderes av styret eller fagskolens klagenemnd i hvert enkelt tilfelle, men bestemmelsen kan for eksempel omfatte personer som ved aggressiv eller plagsom opptreden ødelegger arbeidsmiljøet for medstudenter eller ansatte. Forslaget om bortvisning er ment å være et mildere virkemiddel enn utestenging fra fagskolen. Bortvisning innebærer ikke et forbud mot at studenten kan gå opp til eksamen, med mindre bortvisningen gjelder obligatorisk undervisning som er et krav for å kunne gå opp til eksamen.

Departementet mener at det bør være en tidsbegrensning på bortvisningen på inntil ett år, slik tilfellet er i medhold av universitets- og høyskoleloven § 4-8 første ledd.

Utestenging

Departementet foreslår at hvis en student etter skriftlig advarsel fra fagskolen fortsatt ikke respekterer bortvisning som omtalt i dette lovforslagets første ledd, kan styret eller fagskolens klagenemnd utestenge ham eller henne fra utdanningen i inntil ett år.

Departementet foreslår videre at en student som grovt klanderverdig har opptrådt på en slik måte at det er skapt fare for liv eller helse for pasienter, brukere, barnehagebarn, elever eller andre som studenten har å gjøre med som del i undervisning eller praksisopplæring, eller som gjør seg skyldig i grove brudd på taushetsplikt eller i grovt usømmelig opptreden overfor disse, kan utestenges fra fagskoleutdanningen og fratras retten til å gå opp til eksamen i disse utdanningene ved fagskolen i inntil tre år etter vedtak av styret eller fagskolens klagenemnd. Det er ikke et krav til utstenging etter bestemmelsens annet ledd at studenten først må bli bortvist og få skriftlig advarsel i forkant av sak om utestengning, da det etter annet ledd dreier seg om så grove forhold at vedkommende fullstendig utestenges fra utdanningen i inntil tre år. Studenten skal likevel bli informert av fagskolen om at det er opprettet sak om utestenging, og har rett til å forklare seg før vedtaket fattes.

Det er opp til styret eller fagskolens klagenemnd å vurdere hva som er ”grovt klanderverdig” og om det er skapt ”fare for liv eller helse” for de nevnte grupper mennesker, jf. forslagets annet

ledd. Det er også opp til styret eller fagskolens klagenemnd å vurdere hva som er ”grove brudd på taushetsplikt” eller ”grovt usømmelig opptreden”. Styret eller fagskolens klagenemnd er ikke pålagt å utestenge studenten selv om vilkårene for utestenging er oppfylt. Departementet vil påpeke viktigheten av samsvar mellom handling og reaksjon, herunder at styret eller fagskolens klagenemnd er forpliktet til å foreta individuelle vurderinger av hvert tilfelle og fatte vedtak med et innhold som proporsjonalt svarer til forholdene som ligger til grunn for utestengingen. Tidsrommet for utestenging må tilpasses handlingens grovhet. Det er ikke krav om gjentatte forhold eller skriftlig advarsel for utestenging for inntil tre år, men styret eller fagskolens klagenemnd skal ta tilbørlig hensyn til om det gjelder et enkeltstående forhold som kan tilskrives helt spesielle omstendigheter, eller om det gjelder graverende opptreden som avspeiler alvorlig svikt i dømmekraft eller ansvarfølelse.

Departementet mener at det bør være en tidsbegrensning på utestengningen etter bestemmelsens annet ledd på inntil tre år, slik tilfellet er i medhold av universitets- og høyskoleloven § 4-8 annet ledd.

Departementet foreslår at slike enkeltvedtak i førsteinstans må fattes av styret eller en særskilt klagenemnd oppnevnt av styret. Dette er etter modell fra universitets- og høyskoleloven. Se nærmere om klagenemndens sammensetning i høringsnotatet punkt 6. Flere fagskoler kan velge å gå sammen om å opprette en klagenemnd som er felles for fagskolene. Departementet foreslår videre at slike vedtak kan påklages til en nasjonal klagenemnd for fagskolestudenter, se nærmere i forslaget i punkt 6.

Dekning til kostnader til advokat i utestengingssaker

I saker om bortvisning og utestenging foreslår departementet at fagskolen skal dekke eventuelle utgifter studenten har til advokatbistand. Dette vil være med på å sikre studentenes rettigheter. Tilsvarende regel er i universitets- og høyskoleloven § 4-8 femte ledd. Plikten til å dekke slike utgifter bør inntreffe fra det tidspunktet det er reist en sak om bortvisning eller utestenging. Fagskolen bør også ha plikt til å dekke advokatutgifter ved prøving av vedtak om bortvisning og utestenging i tingretten. Departementet foreslår at førsteinstansen (styret eller særskilt klagenemnd) bør ha myndighet til å sette ned advokatens salær. Finner styret selv eller institusjonens klagenemnd at det er brukt lengre tid enn hva som er rimelig og nødvendig, bør salæret settes ned, se uhl. § 4-8 femte ledd. Førsteinstansen har inngående kjennskap til sakens art og omfang og er nærmest til å vurdere hva som har vært rimelig og nødvendig bruk av tid i aktuelle saker. Det er derfor viktig at det brukes skjønn, og at salærkravet bare settes ned i saker hvor det er et klart misforhold mellom sakens omfang og advokatens redegjørelse for tidsbruk. En nasjonal klagenemnd for fagskolestudenter blir klageinstans i slike saker.

Det vises til lovforslaget § 9.

5.3 Annullering av eksamen, prøve eller godkjenning av emne

5.3.1 Gjeldende rett

Det er ingen bestemmelser i fagskoleloven som regulerer forholdene rundt annullering av eksamen, prøve eller godkjenning av emne.

I NOKUTs veiledning⁴ står det at annullering eller bortvisning fra eksamen ved fusk, eller forsøk på fusk, regnes som en disiplinærsanksjon. Universitets- og høyskoleloven har detaljerte bestemmelser om dette i § 4-7.

5.3.2 Departementets forslag

Departementet ser behov for å konkretisere reglene om annullering av eksamen, prøve eller godkjenning av emne i fagskoleloven. Dette vil styrke studentenes rettigheter og bidra til å sikre forutberegnelighet slik at studenter, fagskoler og andre på en tydeligere måte kan få kunnskap om hvilke regler som gjelder. Departementet mener at det er hensiktsmessig å bruke universitets- og høyskoleloven § 4-7 som utgangspunkt for forslaget om nye bestemmelser i fagskoleloven.

Annullering er begrenset til den eksamen, prøven eller emnet som det irregulære forholdet knytter seg til. Annullering av godkjent emne er aktuelt hvor dette er obligatorisk eller gir annen uttelling, og innebærer at studenten ikke blir godskrevet dette.

Departementet foreslår at styret eller en særskilt klagenemnd *kan* annullere, noe som innebærer at det ikke er en plikt til å annullere. Dette må bero på en skjønnsmessig vurdering i hvert enkelt tilfelle. Lovforslaget er ikke til hinder for at fagskolen selv har utarbeidet et supplerende reglement, men dette må være innefor de rammene som følger av loven.

Falske vitnemål, falske dokumenter og uredelig opptreden

Et vitnemål eller dokument vil være falskt dersom vitnemålet eller dokumentet inneholder skriftlig eller digital dokumentasjon som ikke er sannferdig, eller manipulasjon eller endringer i et opprinnelig, skriftlig eller digitalt vitnemål eller dokumentets innhold. Vitnemålet vil også være falskt dersom dets innhold har vært usant fra starten av eller dets innhold siden har blitt manipulert eller endret på.

Et vitnemål som viser feil karakter fordi vedkommende har klaget på eksamenskarakteren og i klagesensuren har fått en annen karakter enn det som fremgår av vitnemålet, er ikke et falskt vitnemål. Det opprinnelige vitnemålet er imidlertid ikke lenger et gyldig vitnemål, og dersom kandidaten bruker det opprinnelige vitnemålet i søknader til en fagskole, vil dette kunne rammes av lovforslagets annet ledd om *uredelig opptreden*. Etter departementets vurdering vil også bruk av et vitnemål som viser feil karakter, og der innehaver er klar over dette, være *uredelig opptreden*. I perioden fra klage på karakter er innlevert til nytt vedtak foreligger, vil imidlertid vitnemålet være gyldig og kan anvendes. For å unngå at utstedte vitnemål senere blir ugyldige på grunn av endret karakter, bør fagskolene forsikre seg om at alle eventuelle klager over karakterfastsetting eller formelle feil er ferdigbehandlet før de utsteder vitnemålet.

I situasjoner der en søker leverer en annens dokumentasjon sammen med egne søknadspapirer i den hensikt å oppnå urettmessige fordeler for seg selv, vil denne handlemåten kunne være *uredelig opptreden*. Dette gjelder også dersom en annens dokumentasjon er forfalsket slik at det fremstår som om dokumentene tilhører søkeren personlig.

⁴ Veiledning til tilbydere av fagskoleutdanning

Falske dokumenter er i denne sammenheng dokumenter som danner grunnlag for opptak. Falske dokumenter kan være fagbrev, svennebrev, vedlegg til vitnemålet, slik som karakterutskrifter, TOEFL-tester, opptaksbrev, anbefalingsbrev, oversettelser og sertifikater.

De nevnte definisjonene skal ikke utvide eller innskrenke definisjonene av dokumenter i straffeloven av 2005 § 361 og straffeloven av 1902 kapittel 18.

Falske utdanningsinstitusjoner

Et vitnemål eller dokument vil også kunne være falskt dersom det er utstedt fra falske utdanningsinstitusjoner. Med dokumenter utstedt fra falske utdanningsinstitusjoner menes dokumenter som er utstedt fra ikke-eksisterende utdanningsinstitusjoner, eller fra utdanningsinstitusjoner som gir uriktig inntrykk av å ha en godkjenning som fagskole fra NOKUT eller tilsvarende nasjonale godkjenningsmyndigheter i andre land.

Falske institusjoner kalles også *Diploma mills*. Bruk av vitnemål eller dokumenter fra *Diploma mills* vil også kunne rammes av straffeloven av 1902 § 166, hvor det fremgår at det er straffbart å avgi falsk forklaring til offentlig myndighet i tilfelle hvor forklaringen var bestemt å avgi bevis.

Definisjonen av dokumenter som er utstedt fra falske institusjoner, gjelder denne type utdanningsinstitusjoner i både inn- og utland.

Fusk

Departementet foreslår videre at styret eller en særskilt klagenemnd skal kunne annullere eksamen, prøve eller godkjenning av emne på grunn av fusk. Bruk av ulovlige hjelpemidler, ulovlig samarbeid mellom enkeltpersoner eller grupper, plagiat og manglende eller feilaktig kildebruk slik at teksten fremstår som kandidatens eget arbeid, vil objektivt sett være fusk.

Det foreslås at handlingen må være grovt uaktsom eller forsettlig, og at fagskolene må anvende skjønn i hvert enkelt tilfelle. Med *forsett* menes når studenten utfører en bevisst handling med en konsekvens som vedkommende mener at sannsynligvis vil skje. *Grovt uaktsomt* fusk vil kunne foreligge dersom det foreligger et markert avvik mellom den utviste atferd og en atferd som objektivt kan betegnes som forsvarlig. De nevnte definisjonene vil kunne suppleres av det som strafferetten har definert som forsøk, forsett og grov uaktsomhet.

Det legges til grunn en meget streng aktsomhetsplikt for studentene ved eksamen. I dette ligger det en plikt for studentene til å sette seg inn i eksamensreglementet og hvilke hjelpemidler som er tillatt brukt under selve eksamen. Studenten har også et særlig ansvar for å forsikre seg om at det bare er lovlige hjelpemidler som ligger på pulten når bokkontrollen skal begynne.

Videre må fagskolene på forhånd gi god informasjon til eksamenskandidatene om hva som er tillatte hjelpemidler ved eksamen, og om konsekvensene av å legge igjen ulovlige hjelpemidler ved bokkontroll.

Departementet mener det bør presiseres i loven at det kan foreligge fullbyrdet fusk, og ikke bare forsøk på fusk, også i situasjoner der eksamensoppgavene ennå ikke er delt ut. Dette gjelder særlig ved eksamener der det utføres bokkontroll før eksamensoppgavene blir utdelt. Styret eller en særskilt klagenemnd må innenfor lovens rammer avgjøre hva som regnes som *forsøk* på fusk. Dersom det kun foreligger forsøk på fusk, stilles det krav om at studenten må ha forsett om å fullbyrde handlingen (fullbyrdelsesforsett) for at handlingen skal kunne føre til annullering av eksamen og utestenging. Om sonderingen mellom forsøk og fullbyrdet handling følger det av forarbeidene til universitets- og høyskoleloven, Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) side 76, at ”departementet legger til grunn at det er å anse som fusk når en student har ulovlige hjelpemidler tilgjengelige under en eksamen eller på andre måter handler i strid med eksamensreglementet eller regler om kildebruk. Hvorvidt studenten i løpet av eksamen får bruk for de ulovlige hjelpemidlene eller ikke, er ikke avgjørende for om handlingen skal anses som fullbyrdet fusk. Forsøk på fusk vil for eksempel foreligge i tilfeller hvor studenten plasserer ulovlige hjelpemidler med sikte på at disse skal være tilgjengelige under eksamen, men blir oppdaget før eksamen begynner.”

Departementet foreslår videre at en student som har fusket, kan ved vedtak av styret eller en særskilt klagenemnd utestenges fra fagskolen og fratras retten til å gå opp til eksamen ved fagskolen i inntil ett år. Denne sanksjonen kan være i tillegg til annulleringen av eksamen. Se lovforslagets § 9 tredje ledd.

Medvirkningsansvar ved fusk på eksamen

Departementet foreslår videre at medvirkningsansvar til fusk ved eksamen skal kunne sanksjoneres. Ved en rekke oppgaveinnleveringer er det tillatt for studentene å samarbeide. Departementet legger til grunn at fagskolen må gi tydelig informasjon om hvorvidt det er tillatt å samarbeide eller ikke ved innlevering av en oppgave. Det vil være mindre aktuelt å benytte en bestemmelse om medvirkning til fusk der studentene har fått lov til å samarbeide. En bestemmelse om medvirkning til fusk vil videre være aktuell i tilfeller der en student ved avleggelsen av en eksamen gir seg ut for å være en annen student, for eksempel ved å logge seg på på PC med en annen students brukeridentitet under avleggelse av eksamen. Departementet antar at denne problemstillingen kan bli mer aktuell når flere eksamener er nettbaserte. Departementet foreslår at det skal være et krav om at det må foreligge forsett for å kunne sanksjonere medvirkning til fusk. Departementet viser til at dette forslaget er i samsvar med uhl. § 4-8 tredje ledd.

Klage på annullering

Departementet foreslår at slike enkeltvedtak i førsteinstans må fattes av styret eller en særskilt klagenemnd oppnevnt av styret. Dette er etter modell fra universitets- og høyskoleloven. Se nærmere om klagenemndens sammensetning i høringsnotatet punkt 6. Flere fagskoler kan velge å gå sammen om å opprette en klagenemnd. Departementet foreslår videre at slike vedtak kan påklages til en nasjonal klagenemnd for fagskolestudenter, se nærmere i forslaget i pkt. 6.

Departementet foreslår at adgangen til annullering ikke skal foreldes, jf. lovforslagets femte ledd. Selv om det er gjort feil fra studenten som medfører at sensurvedtak i utgangspunktet er ugyldig, vil den tid som er gått sammenholdt med feilens karakter og omfang, kunne tilsi at vedtaket blir stående. Styret eller en særskilt klagenemnd er nærmest til å vurdere dette.

Departementet foreslår at vitnemål eller karakterutskrift som er annullert, skal leveres tilbake til fagskolen, jf. lovforslaget sjette ledd. Blir ikke vitnemålet eller karakterutskriften tilbakelevert fagskolen i rett tid, kan denne kreve namsmannens hjelp til tilbakelevering i samsvar med reglene i tvangfullbyrdelseslovens kapittel 13.

Det vises til lovforslaget § 10.

6. Fagskolens klagenemnd og forskriftshjemmel om nasjonal klagenemnd for fagskolestudenter

6.1 Gjeldende rett

I dag er det ingen nasjonal klagenemnd for fagskolestudentene. Innenfor høyere utdanning er det en nasjonal klagenemnd som behandler klager over enkeltvedtak vedrørende annullering av eksamen, klager over utestenging og bortvisning, utestenging grunnet straffbare forhold (politiattest) og utestenging etter skikkethetsvurdering. Den nasjonale klagenemnden fatter endelige vedtak, og avgjørelsene vil være retningsgivende for de vurderinger som klagenemndene ved hver enkelt utdanningsinstitusjon gjør i tilsvarende saker. Den nasjonale klagenemnda opprettet med hjemmel i universitets- og høyskoleloven kalles Felles klagenemnd og består av syv medlemmer oppnevnt av Kunnskapsdepartementet. Disse oppnevnes normalt for fire år av gangen. Studentrepresentantene oppnevnes for to år av gangen. Felles studieadministrativt tjenestesenter (FSAT) er sekretariat for Felles klagenemnd. FSAT har ansvar for å forberede og tilrettelegge klagesakene for nemnda og innkalle til møter i samråd med nemndas leder.

I fagskoleloven står det i § 7 tredje ledd: ”En særskilt klagenemnd skal ha minst 3 medlemmer.” Det skal også være en studentrepresentant i klageinstansen, og studentene skal selv oppnevne et medlem med personlig vara til klagenemnda, jf. fagskoletilsynsforskriften § 3-1 første ledd bokstav g.

6.2 Departementets forslag

Departementet ser behov for å etablere en nasjonal klagenemnd for fagskolestudenter som kan behandle klager fra studentene på vedtak fattet av fagskolens styre eller klagenemnd når det gjelder vedtak etter dette høringsforslagets §§ 6 til 10 og §§ 13 og 14. Departementet mener at en særskilt behandling i en nasjonal klagenemnd vil ivareta rettssikkerheten til fagskolestudentene på en god måte, og sikre nasjonal likebehandling. Vi foreslår at departementet gis myndighet til å opprette klagenemnda og til å fastsette nærmere bestemmelser om oppgaver og organisering i forskrift. Departementet ønsker at Nasjonalt fagskoleråd involveres i utformingen av forskriften.

Departementet ser videre behov for å etablere nærmere regler om en klagenemnd ved fagskolene etter modell fra universitets- og høyskoleloven § 5-1. Dette har sammenheng med høringsnotatets forslag om at styret eller en særskilt klagenemnd skal være førsteinstans ved enkeltvedtak om disiplinærsanksjoner etc. Departementet mener at nærmere reguleringer om en klagenemnd vil styrke klagenemndas kompetanse, og dermed styrke studentenes

rettssikkerhet. Flere fagskoler kan velge å gå sammen om å opprette en klagenemnd som er felles for flere fagskoler.

Det vises til lovforslaget § 11.

7. Godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning

7.1 Gjeldende rett

Norge har hatt stor arbeidsinnvandring de siste årene. For dem som kommer til landet med utenlandsk fagskoleutdanning, finnes det i dag ingen nasjonale ordninger for å få utdanningen godkjent i Norge. Mangelen på system for å vurdere utenlandsk fagskoleutdanning gjør integreringen i norsk arbeidsliv vanskelig for mange innvandrere. I tillegg kan det gjøre det vanskelig for dem å oppnå riktig lønn. Departementet mener at etableringen av en ordning for godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning vil bøte på noen av problemene innvandrere med denne type kompetanse møter i dag. Innenfor høyere utdanning har NOKUT allerede ansvaret for å godkjenne utdanninger fra utenlandsk høyere utdanningsinstitusjoner, jf. uhl. § 3-4.

7.2 Departementets forslag

Departementet foreslår å etablere en ordning for godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning, og gi NOKUT det operative ansvaret for godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning og annen tilsvarende utdanning fra utlandet. Grunnen til at oppgaven foreslås lagt til NOKUT, er at NOKUT, i tillegg til å godkjenne norsk fagskoleutdanning, også har ansvaret for både informasjonssenteret for godkjenning av utenlandsk utdanning og for ordningen med generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning, jf. uhl. § 3-4.

Forslaget vil gjøre det enklere for norske arbeidsgivere å vurdere en fagskoleutdanning. Forslaget vil etter departementets vurdering også legge bedre til rette for at det i praksis kan foretas gode fritaksvurderinger for søkere med fagskoleutdanning fra utlandet, jf. § 1 i forskrift om fagskoleutdanning av 1. august 2013 nr. 942. Departementet vil ha nærmere dialog med NOKUT for å få etablert godkjenningsordningen, herunder om kostnader.

Den foreslåtte formuleringen om at ordningen er tenkt å gjelde for ”utdanning fra utenlandsk fagskole eller annen yrkesrettet utdanning fra utlandet på tilsvarende nivå”, er valgt fordi utdanningssystemene i verden er svært ulike på dette nivået. Hensikten er at formuleringen skal være romslig nok til å ivareta det store mangfoldet i strukturer og systemer samtidig som det skal være mulig å gjenkjenne fagskolenes nivå og innretning. Det at utdanningene ”i nivå og omfang” godkjennes som likestilt med godkjent fagskoleutdanning, innebærer at det ikke kan gis godkjenning for et større eller mindre omfang enn det loven fastsetter for norsk fagskoleutdanning, det vil si fra et halvt til to år. For utdanning fra land som har henvist sine nasjonale kvalifikasjonsrammeverk til Det europeiske kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring (EQF), vil henvisning til EQF-nivå 5 være en indikasjon på tilfredsstillende nivå.

Det vises til lovforslaget § 12.

8. Skikkethetsvurderinger

8.1 Gjeldende rett

I fagskoleloven er det ingen bestemmelser om skikkethetsvurderinger av studenter ved fagskoleutdanninger. Skikkethetsvurderinger er en helhetsvurdering av studentens faglige og personlige forutsetninger i løpet av utdanningen for å kunne fungere i et bestemt yrke. Skal en fagskole gjennomføre skikkethetsvurderinger, er dette et så inngripende tiltak overfor studenten at det må ha hjemmel i lov.

I universitets- og høyskoleloven § 4-10 med tilhørende forskrifter om skikkethetsvurderinger er det detaljerte bestemmelser om skikkethetsvurderinger av studenter innenfor enkelte studier i høyere utdanning. En student som ikke er skikket for yrket, kan utestenges fra studiet i en viss periode.

8.2 Departementets forslag

Departementet foreslår at studenter ved enkelte fagskoleutdanninger skal omfattes av skikkethetsvurderinger. Departementet foreslår at det etableres en hjemmel i lov slik at departementet i forskrift kan utarbeide bestemmelser og kriterier om skikkethetsvurderinger av studenter ved enkelte fagskoleutdanninger, herunder hvilke utdanninger som skal omfattes. Departementet mener at skikkethetsvurderinger av fagskolestudenter innenfor enkelte utdanninger vil være egnet til å avverge at det blir uteksaminert kandidater som skal arbeide i et bestemt yrke som retter seg mot blant annet pasienter, barn og elever, og som er uskikket for yrket, til tross for at de tilfredsstillende faglige kravene i utdanningen. På den måten vil en kunne sikre blant annet pasienter, barn og elevers rettigheter og sikkerhet.

I utarbeidelsen av forskriftsbestemmelsene er det naturlig å se hen til reglene om skikkethetsvurdering i høyere utdanning, jf. uhl. § 4-10 og forskrift 30. juni 2006 nr. 859 om skikkethetsvurdering i høyere utdanning. En vurdering av studentens skikkethet er en helhetsvurdering. Som hovedregel vil de forhold som vurderes, knytte seg til selve utdanningssituasjonen, men en kan også tenke seg at forhold eller hendelser som har skjedd utenfor utdanningssituasjonen kan bli tillagt vekt. Nærmere bestemmelser i forskrift, herunder hvilke utdanninger som skal omfattes, vil bli utarbeidet i samarbeid med fagskolesektoren.

Når det gjelder forholdet til autorisasjonsordninger for helsepersonell, står det i § 53 første ledd i lov om helsepersonell 2. juli 1999 nr. 64: ”Departementet kan i forskrift pålegge den enkelte utdanningsinstitusjon og andre med utdanningsansvar å gi autorisasjon for utdanninger der det ikke kreves praktisk tjeneste (turnustjeneste), jf § 48 andre ledd bokstav b.”

Kunnskapsdepartementet legger til grunn at dette også retter seg mot fagskoler.

Det vises til lovforslaget § 13.

9. Krav til politiattest

9.1 Gjeldende rett

I fagskoleloven er det ingen bestemmelser om krav til politiattest av studenter ved fagskoleutdanninger, og fagskoler kan ikke kreve politiattester av fagskolestudenter. Dersom en fagskole skal innhente politiattest, er dette et så inngripende tiltak overfor studenten at det må ha hjemmel i lov eller forskrift. Til sammenligning gir universitets- og høyskoleloven § 4-9 nærmere bestemmelser om krav til politiattest.

9.2 Departementets forslag

Etter departementets syn bør det stilles samme krav til vandel for studenter i fagskoleutdanninger, hvor studenter i løpet av utdanningen kommer i kontakt med sårbare grupper, som det stilles til studenter i høyere utdanning og utøvere av yrket ellers. Departementet mener det er hensiktsmessig å se hen til bestemmelsene i universitets- og høyskoleloven § 4-9 om krav til politiattest.

I forslaget første ledd foreslår departementet at krav til politiattest skal gjelde for utdanninger der studenter kan komme i kontakt med mindreårige som del av klinisk undervisning eller praksisopplæring. Fremleggelse av politiattest skal gjøres etter politiregisterloven § 39 første ledd. Det foreslås at politiattest primært skal fremlegges ved opptak, eventuelt underveis i utdanningen i noen tilfeller. Med mindreårig menes barn under 18 år.

Departementet legger til grunn at i de utdanningene hvor en student kan komme i kontakt med utviklingshemmede eller andre sårbare grupper, vil vedkommende også kunne komme i kontakt med mindreårige. Opptak til slik utdanning vil da bli omfattet av kravet om barneomsorgsattest, jf. politiregisterloven § 37 første ledd nr. 4 jf. § 39.

Departementet legger til grunn Universitets- og høyskolerådets⁵ definisjon av praksisstudier, hvor disse ”kjennetegnes av at studenten for en tidsbestemt periode befinner seg i en situasjon hvor han/hun skal arbeide omtrent som en yrkesutøver. Kravene til oppgaver, omfang og utførelse vil være ulike avhengig av hvor i studieløpet studenten befinner seg. (...) Situasjonen er som oftest kjennetegnet av at praksisstudiene gjennomføres utenfor utdanningsinstitusjonens egen ramme, og at en fagperson på praksisstedet er veileder.”

Det foreslås at kriteriene for utestenging fra studier eller praksisundervisning knyttes til fremleggelse av politiattest. En politiattest vil gi et utgangspunkt når en søker eller student med merknader på politiattesten skal vurderes. Tilsvarende som i universitets- og høyskoleloven § 4-9 skal politiattesten inneholde opplysninger om hvorvidt studenten er siktet, tiltalt eller dømt for straffbare forhold som er omtalt i politiregisterloven § 39.

Det er den enkelte fagskole som må vurdere om utdanningene de tilbyr omfattes av definisjonen i forslaget første ledd, slik at det skal fremlegges politiattest, primært ved opptak.

⁵ UHRs brev om profesjonsutdanningene 22.6.08

I vurderingen av om utdanningen er omfattet av kravet om barneomsorgsattest i første ledd er også lovens ordlyd, ”*kan komme i kontakt med mindreårige*”, veiledende. Denne innebærer at i vurderingen av om det skal kreves politiattest ved opptak, er det ikke nødvendig at studenten med sikkerhet vil komme i kontakt med mindreårige. Det er tilstrekkelig at det er en mulighet for at studenten, i forbindelse med praksisopplæring eller klinisk undervisning, kan komme i kontakt med mindreårige på en slik måte at overgrep kan finne sted. Imidlertid er det viktig å huske på at krav om politiattest er et inngripende tiltak ovenfor den enkelte, og det må derfor ikke stilles krav om politiattest i utdanninger/(praksis)undervisning/situasjoner eller lignende hvor dette er åpenbart unødvendig. Dersom en utdanning ikke har obligatorisk praksis eller klinisk undervisning, vil kun en mulighet for at studenten velger praksisopplæring eller klinisk undervisning i fremtiden ikke være tilstrekkelig for å kreve politiattest fremlagt ved opptak. Fagskolene kan imidlertid kreve fremlagt politiattest av studenten dersom denne senere i utdanningsløpet ønsker å delta i praktisk eller klinisk undervisning hvor vedkommende vil kunne komme i kontakt med mindreårige på en slik måte at overgrep kan finne sted.

Departementet foreslår at den enkelte student selv må framlegge politiattest. Konsekvensen av å la være å framlegge politiattest vil være at studenten ikke får opptak eller ikke får delta i praksis- eller klinisk undervisning.

For de utdanninger som etter institusjonens vurdering medfører krav om fremleggelse av politiattest, vil alle studenter måtte levere slik. Dette gir likebehandling av alle studenter ved utdanningen, og mistenkeliggjøring av enkeltpersoner unngås.

Forutberegnelighet for studentene må ivaretas i utdanninger som krever fremleggelse av politiattest. Informasjon om eventuelt krav til politiattest bør derfor komme tydelig frem i forbindelse med opptak. Inkluderes for den enkelte utdanning der dette er relevant. Det vil være opp til den enkelte fagskole å vurdere hvordan de vil gi informasjon til studentene om utdanningene og om et eventuelt krav om politiattest. Dette kan for eksempel formidles på nettsider, i studiekatalog og i brev om tilbud om opptak. I alle tilfeller er det viktig at studenten, i forkant av at han eller hun sender inn søknad om opptak, er informert om at det er krav om å levere politiattest.

En student som blir nektet å delta i klinisk undervisning eller praksisopplæring vil i realiteten ikke ha mulighet til å fullføre denne delen av utdanningen ved å skifte institusjon. De samme regler vil gjelde for tilsvarende utdanninger ved andre institusjoner, og studentene må, dersom de skifter lærested, framlegge politiattest på nytt før de kan ta del i denne delen av utdanningen. Bestemmelsen innebærer at personer med anmerkninger på politiattesten kan være utelukket fra praksisopplæring og klinisk undervisning på livstid, fordi anmerkningen aldri vil bli slettet. Anmerkning på politiattesten fører imidlertid ikke automatisk til tap av rett til å delta i praksisopplæring/klinisk undervisning, da styret selv skal vurdere dette i hvert enkelt tilfelle.

Det er styret selv eller institusjonens klagenemnd som avgjør, etter uttalelse fra institusjonen, om studenten skal nektes retten til å delta i klinisk undervisning eller praksisopplæring. Studenten har rett til å la seg bistå av advokat eller annen talsperson allerede fra sak om utestenging fra klinisk undervisning eller praksisopplæring er reist. Utgiftene til dette dekkes av

institusjonen. Vedtaket kan påklages til en felles klagenemnd for fagskolestudenter, jf. høringsnotatets pkt. 6 om opprettelse av en slik klagenemnd.

Departementet foreslår at det lovfestes en hjemmel til at departementet i forskrift kan fastsette nærmere regler om saksbehandlingen ved utestengingen samt behandlingen av en eventuell klage til den nasjonale klagenemnda. Det vil her være hensiktsmessig å se hen til forskrift om opptak til høyere utdanning (opptaksforskriften) kapittel 6 om politiattest, samt tilhørende rundskriv F-03-14 Endringer i forskrift om opptak til høyere utdanning kapittel 6 om politiattest.

Det vises til lovforslaget § 14.

10. Overtredelsesgebyr og forbud mot uriktig markedsføring

10.1 Gjeldende rett

I fagskoleloven § 10 står det at betegnelsene *fagskoleutdanning* og *fagskole* bare kan benyttes om utdanninger og tilbydere som har godkjenning etter denne lov. Departementet kan, ved forskrift eller enkeltvedtak, forby bruk av betegnelse eller navn som uriktig gir inntrykk av å ha slik godkjenning, eller som er egnet til å forveksles med en betegnelse nevnt i første ledd. Departementet kan etter søknad gi dispensasjon for etablerte sammensatte betegnelser som ikke er egnet til å forveksles med disse betegnelse.

Bruk av betegnelsen ”fagskole” er forbeholdt de skolene som har NOKUT-godkjenning, jf. § 2. Bestemmelsen regulerer derimot ikke villedende markedsføring overfor tredjepart, som studenter, ved at skolen gir et uriktig inntrykk av at virksomheten har godkjenning etter denne lov.

10.2 Departementets forslag

Ulovlig bruk av betegnelsene *fagskoleutdanning* og *fagskole* kan i dag ikke sanksjoneres etter fagskoleloven. I universitets- og høyskoleloven følger det av § 7-2 sjette ledd at den som uriktig bruker en vernet institusjonsbetegnelse, forsettelig eller uaktsomt, kan straffes med bøter.

Departementet ønsker å ha en mulighet til å sanksjonere uriktig bruk av fagskolebetegnelsen, men erfaringer fra universitets- og høyskoleloven tilsier at bøtejhemmel ikke er hensiktsmessig ved slike overtredelser. Det fordrer politianmeldelse, noe som reduserer den faktiske beskyttelsen bestemmelsen gir, i tillegg til at straff i form av bot anses som en uforholdsmessig streng reaksjon. Selv om reaksjon for bruk av vernet institusjonsbetegnelse vil ha et straffeelement, er hovedformålet med vernet av institusjonsbetegnelser at studenter og andre ikke skal villedes til å tro at de tar en NOKUT-godkjent utdanning. I tråd med føringene i NOU 2003:15 *Fra bot til bedring*, mener departementet at en administrativ reaksjon i form av overtredelsesgebyr på en mer effektiv måte vil kunne føre til etterlevelse av bestemmelsen om beskyttelse av institusjonsbetegnelsen *fagskole*. Samtidig vil belastningen på overtredere reduseres noe, slik at det er klarere sammenheng mellom overtredelse og

reaksjon. Departementet foreslår at nærmere bestemmelser om overtredelsesgebyret bør reguleres i forskrift.

Departementet mener at også andre måter å fremstille virksomheten som fagskoleutdanning på enn ved uriktig bruk av institusjonsbetegnelse, bør omfattes av forbudet. Det kan dreie seg om virksomheter som i sin markedsføring benytter seg av ord og uttrykk som kan villede studenter til å tro at dette er godkjente fagskoler. Departementet ønsker et fullverdig rettslig vern for å sikre at tilbydere uten godkjenning verken skal bruke ”fagskole” eller ”fagskoleutdanning” i sitt egennavn, eller i sin markedsføring gi inntrykk av at de tilbyr fagskoleutdanning. Derfor foreslår departementet at den som ikke har godkjenning, ikke kan benytte seg av markedsføring som kan gi et uriktig inntrykk av at de har godkjent fagskoleutdanning. Departementet understreker at tilbydere har en aktsomhetsplikt når det gjelder bruk av institusjonstittel og markedsføring av virksomheten. Departementet vil derimot ikke foreslå å innføre en hjemmel slik at departementet kan ilegge bøter i de tilfellene en tilbyder gjennom villedende markedsføring gir et inntrykk av at de tilbyr fagskoleutdanning. Dette anses ikke som nødvendig, da overtredelse av forbudet mot villedende markedsføring i fagskoleloven vil utgjøre brudd på lov om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. (markedsføringsloven) av 9. januar 2009 nr. 2. Overtredelsen vil da falle inn under markedsføringslovens sanksjonssystem. Dette er i samsvar med universitets- og høyskoleloven § 7-2.

Det vises til lovforslaget § 17.

11. Overgangsbestemmelser

11.1 Gjeldende rett

I fagskoleloven § 11 er det blant annet gitt bestemmelser om opphevelse av en tidligere lov samt overgangsbestemmelser.

11.2 Departementets forslag

Departementet foreslår å fjerne disse bestemmelsene, da disse ikke lenger er gjeldende. Departementet foreslår at det fremdeles skal stå: ”Denne lov trer i kraft fra det tidspunktet Kongen bestemmer.”

Det vises til lovforslaget § 18.

FORSLAG TIL ENDRINGER I STUDIEKVALITETSFORSKRIFTEN

12. Endring av *retningslinjer* til forskrift

12.1 Gjeldende rett

I forskriften § 5-1 annet ledd står det:

”NOKUT utarbeider retningslinjer for behandling av søknader, herunder søknadsfrister, krav til utforming av søknader og krav til dokumentasjon av styringsordning og reglementer med mer etter lov om fagskoleutdanning.”

I § 5-2 fjerde ledd står det:

”NOKUT utarbeider retningslinjer for behandling av søknader og kriterier for godkjenning av tilbyder.”

NOKUT har utarbeidet forskrift som ligger til grunn for deres godkjennings- og tilsynsarbeid.

12.2 Departementets forslag

Departementet foreslår at begrepet *retningslinjer* erstattes med *forskrift* for å presisere gjeldende rett og det forhold at NOKUT har myndighet til å gi forskrift. NOKUT har fullmakt til å gi forskrift når det gjelder kriterier for akkreditering av høyere utdanningsinstitusjoner, jf. forskriften § 3-3 fjerde ledd. Departementet mener at det ikke er grunn til forskjellsbehandling mellom fagskoler og høyere utdanning på området, og foreslår derfor at *retningslinjer* erstattes med *forskrift* i § 5-1 annet ledd og § 5-2 fjerde ledd. Dette har også sammenheng med at slike kriterier er bestemmende for rettigheter og plikter for et ubegrenset antall personer, og bør fastsettes i forskrifts form, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav c. Departementet foreslår videre at det i forskriften § 5-3 annet ledd bør tilføyes en setning om at NOKUT ”i forskrift” kan fastsette kriterier som det interne systemet for kvalitetssikring skal vurderes etter.

Det vises til høringsforslaget § 5-1, § 5-2 og § 5-3.

13 Karantene for tilbyder til å fremme ny søknad om godkjenning

13.1 Gjeldende rett

I studiekvalitetsforskriften § 5-1 syvende ledd står det at dersom en tilbyder har fått en søknad om godkjenning avslått, kan NOKUT bestemme at en ny søknad ”om godkjenning av samme utdanning” først kan fremmes etter inntil to år. NOKUT har dermed anledning til å fastsette en karantene for tilbyder til å søke om godkjenning for den samme utdanningen.

Bestemmelsen har til hensikt å ramme tilfeller der det søkes gjentatte ganger for samme utdanning, men hvor tidligere søknader tyder på at det vil være unødvendig og ressurskrevende for NOKUT å skulle behandle en ny søknad etter kort tid. Effektivitetshensyn tilsier at det er hensiktsmessig at NOKUT i slike tilfeller fastsetter en karantene før ny søknad på samme utdanning kan vurderes.

To år er den maksimale karantenetiden som kan fastsettes, og det er NOKUT som i det enkelte tilfellet fastsetter hvor lang en eventuell karantene skal være.

13.2 Departementets forslag

Bestemmelsen om karantene i forskriftens § 5-1 syvende ledd tar blant annet sikte på å hindre misbruk av NOKUTs ressurser. Tilbydere som søker godkjenning for utdanninger som åpenbart ikke kvalifiserer for godkjenning, kan på dette grunnlag nektes å søke før det har gått en viss periode, og søknad og øvrige forhold knyttet til utdanningen er utbedret.

Det er enkelte tilbydere som søker om godkjenning for en utdanning som er marginalt endret fra den avslåtte søknaden. NOKUT har allerede nektet å behandle søknader som i liten grad skiller seg fra en utdanning det er gitt karantene på. Departementet ønsker å presisere denne myndigheten for NOKUT i forskrift til å avslå denne type søknader.

I enkelte tilfeller kan grunnlaget for avslag være at tilbyder er uegnet til å drive fagskoleutdanning som sådan, for eksempel ved at tilbyder ikke er i stand til å opprette et tilfredsstillende kvalitetssikringssystem, en styreordning eller ikke har et tilfredsstillende reglement. I slike tilfeller vil det kunne være hensiktsmessig å pålegge tilbyder en karantene mot å fremme ny søknad. Mindre endringer i søknadsgrunnlaget vil i slike tilfeller ikke ha vesentlig betydning for søkerens egnethet, og det vil være misbruk av NOKUTs ressurser å måtte behandle disse søknadene.

Dette er likevel ikke tilfellet ved de fleste søknader. I en rekke tilfeller er det ikke de grunnleggende forutsetninger for fagskoledrift som utgjør grunnlaget for avslag på søknad om godkjenning. Selv om tilbyder får avslag på en søknad om et utdanningstilbud, kan tilbyder være kompetent til å drive annen type fagskoleutdanning. I slike tilfeller vil det virke svært urimelig om tilbyder fikk karantene fra å fremme søknad om fagskoleutdanning. En mulighet er å utvide NOKUTs kompetanse til å pålegge tilbyderen karantene, eller å utvide muligheten til å nekte å behandle søknad om godkjenning for utdanning som det tidligere er gitt avslag på, og hvor det gjelder i det vesentlige samme eller lignende type utdanning.

For å hindre at tilbyder fremmer marginalt endrede søknader om samme type utdanning, foreslår departementet å presisere NOKUTs mulighet til å nekte å behandle søknad fra samme tilbyder som kun inneholder mindre endringer.

Det vises til forslaget § 5-1 syvende ledd.

14 Andre endringer

14.1 Gjeldende rett

I forskriften § 5-4 annet ledd står det: *”Kriterier som er fastsatt med hjemmel i denne forskriften § 5-1 første ledd, legges til grunn for revideringen.”* I §§ 1-7 annet ledd, 5-1 første ledd og 5-4 tredje ledd fremkommer det at *”NOKUT fastsetter kriterier for de sakkyndiges kompetanse(...)”*.

14.2 Departementets forslag

Departementet mener at *"første ledd"*, jf. § 5-4 annet ledd, bør erstattes med *"og § 5-3"*, siden det i dag kan virke uklart om NOKUT kan kreve at reglementet er slik at studentenes vilkår sikres, og at fagskolene har et system for kvalitetssikring. Departementet foreslår videre å samle de likelydende bestemmelsene i §§ 1-7 annet ledd, 5-1 første ledd og 5-4 tredje ledd i én bestemmelse om at *"NOKUT fastsetter kriterier for de sakkyndiges kompetanse(...)"*.

Det vises til høringsforslaget § 5-1 og 5-4.

15 Automatisk bortfall av fagskolegodkjenning

15.1 Gjeldende rett

I medhold av dagens lovverk må NOKUT foreta en revisjon for å avskilte gamle og "ubrukte" fagskolegodkjenninger, jf. studiekvalitetsforskriften § 5-4. En annen fremgangsmåte er at styret ved fagskolen selv vedtar å legge ned et tilbud.

15.2 Departementets forslag

Departementet foreslår at det etableres en bestemmelse i forskriften som sørger for at fagskoletilbud, der tilbyderen ikke har samme tilbud godkjent på et annet utdanningssted eller i en annen form, som stedbasert eller fjernundervisning, automatisk mister godkjenningen dersom det ved utdanningen ikke har blitt tatt opp studenter i løpet av fire år. Tilsvarende bortfall av godkjenningen foreslås også å gjelde i tilfeller hvor fagskolen ikke har startet opp i løpet av fire år etter at de har fått godkjenning fra NOKUT. Departementet mener at slike utdanningstilbud vil kunne ha en kvalitet som ikke oppfyller godkjenningskriteriene. Dette har sammenheng med at fagskoletilbudene skal være yrkesrettede, og at det kan forventes at tilbyder ikke i nødvendig grad vil ha opprettholdt kontakten med yrkeslivet i løpet av fire år. Et automatisk bortfall av inaktive fagskoletilbud, vil sikre at studenter ikke tilbys en fagskoleutdanning som etter dagens kriterier må anses som utdatert og av dårlig kvalitet. Departementet foreslår at NOKUT får ansvar å kontrollere at fagskolene ikke igangsetter en utdanning som er utgått, og at NOKUT kan fastsette nærmere forskriftsbestemmelser om dette.

Det vises til høringsforslaget § 5-6.

16 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslag til endringer i lov om fagskoleutdanning og studiekvalitetsforskriften vil kunne medføre økonomiske konsekvenser for fagskolene eller tilbyderne, blant annet kostnader i forbindelse med advokatutgifter og klagenemnd.

Forslaget om innføring av godkjenningsordning for utenlandsk fagskoleutdanning vil medføre administrative og økonomiske utgifter for NOKUT. Departementet vil komme i dialog med NOKUT om dette.

FORSLAG TIL ENDRINGER I LOV OM FAGSKOLEUTDANNING

Ny § 1 b. skal lyde:

§ 1 b. Forholdet til forvaltningsloven

(1) Bestemmelsene om habilitet etter §§ 6 – 10 og om taushetsplikt etter §§ 13 – 13 e i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker kommer til anvendelse for behandling av saker etter denne lov.

(2) Avgjørelser om opptak, avsluttende vurdering, bortvisning, utestengning, utvisning, andre disiplinæranksjoner, innpassing og fritak skal behandles etter reglene om enkeltvedtak i forvaltningsloven. Avgjørelser om innpassing og fritak kan påklages til styret eller en særskilt klagenemnd. Særskilte saksbehandlingsregler for denne type enkeltvedtak fremgår i tillegg av §§ 6-10.

(3) Godkjenningsvedtak foretatt av NOKUT overfor tilbydere av fagskoleutdanning kan i forskrift unntas fra bestemmelsene om klage i forvaltningsloven kapittel VI.

Eksisterende § 7 oppheves.

§ 3 skal lyde:

§ 3. Organisasjon og ledelse

(2) Styret er ansvarlig for at studentene får den utdanning som er forutsatt som grunnlag for godkjenningen, at alle vilkår for eventuelle offentlige tilskudd overholdes, og at virksomheten for øvrig drives i samsvar med gjeldende lover og regler. Styret er ansvarlig for at de opplysninger som blir gitt godkjenningsorganet og utdanningssøkende, er korrekte og fullstendige.

(3) Tilbydere av godkjent fagskoleutdanning skal være registrert i Enhetsregisteret, jf. lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret.

Gjeldende tredje, fjerde, femte og sjette ledd blir nytt fjerde, femte, sjette og syvende ledd.

§ 4 skal lyde:

§ 4. Tilbyders plikter

(2) Tilbyder skal ha forskrifter om opptak som inneholder krav til formell utdanning og realkompetanse.

§ 5 skal lyde:

§ 5. Innholdet i utdanningen, vitnemål og forskriftshjemmel

(2) Fagskolen utferdiger vitnemål om fullført fagskoleutdanning. NOKUT kan fastsette nærmere krav til vitnemålets innhold.

Eksisterende § 5 annet ledd oppheves.

Ny § 6 skal lyde:

§ 6. Avsluttende vurdering, eksamen og sensur

(1) Styret skal sørge for at kandidatenes kunnskaper og ferdigheter blir prøvet og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte. Vurderingen skal sikre det faglige nivå ved vedkommende utdanning. Det skal være ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene.

(2) Styret oppnevner sensor ved eksamen, prøve, bedømmelse av oppgave eller annen vurdering når resultatet inngår på vitnemålet eller innregnes i karakter for vedkommende utdanning.

(3) Sensuren skal foreligge innen tre uker hvis ikke særlige grunner gjør det nødvendig å bruke mer tid. Styret selv kan gjøre unntak for enkeltksamener og kan fastsette en lengre frist når det ikke er mulig å skaffe det antall kvalifiserte sensorer som er nødvendig for å avvikle sensuren på tre uker.

(4) Ved ny sensurering etter §§ 7 og 8 benyttes én eller flere sensorer som oppnevnes av styret. Minst én sensor skal være ekstern. Endring kan gjøres både til gunst og ugunst for klager. Hvis den endelige karakter er fastsatt på grunnlag av både skriftlig og muntlig prøve og klager får medhold i klage på sensuren over den skriftlige del av eksamenen, holdes ny muntlig prøve til fastsetting av endelig karakter.

(5) Styret selv fastsetter reglement om avleggelse av og gjennomføring av eksamener og prøver, herunder vilkår for å gå opp til eksamen eller prøve på nytt og for adgang til ny praksisperiode og bestemmelser om oppmelding og vilkår for oppmelding. Styret kan delegere til enheter ved fagskolen å gi utfyllende regler om forhold som er særegne for den enkelte eksamen.

Eksisterende § 6 oppheves.

Ny § 7 skal lyde:

§ 7. Klage over formelle feil ved eksamen

(1) Den som har vært oppe til eksamen eller prøve, kan klage over formelle feil innen tre uker etter at han eller hun er eller burde være kjent med det forhold som begrunner klagen. Slik klage avgjøres av styret selv eller en særskilt klagenemnd.

(2) Hvis det er begått feil som kan ha hatt betydning for kandidatens prestasjon eller bedømmelsen av denne, skal sensurvedtaket oppheves. Hvis feilen kan rettes opp ved ny sensur av innleverte arbeider, foretas ny sensurering. I motsatt fall holdes ny eksamen eller prøve med nye sensorer. Karakterfastsetting ved ny sensurering etter denne paragraf kan påklages etter reglene i § 8.

(3) Er krav om begrunnelse for eller klage over karakterfastsettingen fremsatt, løper klagefristen fra kandidaten har fått begrunnelsen eller endelig avgjørelse av klagen foreligger.

(4) Finner styret selv eller en særskilt klagenemnd at det er begått formelle feil og det er rimelig å anta at dette kan ha hatt betydning for én eller flere kandidaters prestasjon eller bedømmelse av denne, kan det bestemmes at det skal foretas ny sensurering eller holdes ny eksamen eller prøve.

Ny § 8 skal lyde:

§ 8. Klage over karakterfastsetting - rett til begrunnelse

(1) Kandidaten har rett til å få en begrunnelse for karakterfastsettingen av sine prestasjoner ved eksamen eller avsluttende vurdering. Ved muntlig eksamen eller bedømmelse av praktiske ferdigheter må krav om slik begrunnelse fremsettes umiddelbart etter at karakteren er meddelt. Ved annen bedømmelse må krav om begrunnelse, dersom kandidaten får meddelt karakteren elektronisk og kan fremsette krav om begrunnelse på tilsvarende måte, fremsettes innen én uke fra karakteren ble kunngjort. Ved annen type kunngjøring må krav om begrunnelse fremsettes innen én uke fra kandidaten fikk kjennskap til karakteren, likevel ikke mer enn tre uker fra karakteren ble kunngjort.

(2) Begrunnelse skal normalt være gitt innen to uker etter at kandidaten har bedt om dette. I begrunnelsen skal det gjøres rede for de generelle prinsipper som er lagt til grunn for bedømmelsen og for bedømmelsen av kandidatens prestasjon. Begrunnelse gis muntlig eller skriftlig etter sensors valg.

(3) Hvis det er gitt skriftlige retningslinjer for bedømmelsen, skal disse være tilgjengelige for kandidatene etter at karakterer er fastsatt.

(4) En kandidat kan klage skriftlig over karakteren for sine egne prestasjoner innen tre uker etter at eksamensresultat er kunngjort. Ny sensurering skal da foretas. Ved ny sensurering skal sensorene ikke få opprinnelig karakter, sensors begrunnelse for denne eller studentens begrunnelse for klagen. Er krav om begrunnelse for karakterfastsetting eller klage over formelle feil ved oppgavegiving, eksamensavvikling eller gjennomføring av vurderingen fremsatt, løper klagefristen etter denne paragraf fra kandidaten har fått begrunnelsen eller endelig avgjørelse av klagen foreligger. Ved bruk av løpende vurdering kan institusjonen bestemme om kandidaten skal fremsette klage etter vurdering av separat prøve, oppgave eller annen vurdering, eller om klage skal fremsettes når resultatet fra fag, emne eller emnegruppe er kunngjort.

(5) Bedømmelse av muntlig prestasjon og vurdering av praksisopplæring eller lignende som etter sin art ikke lar seg etterprøve, kan ikke påklages.

(6) Karakterfastsetting ved ny sensurering etter denne paragraf kan ikke påklages.

Eksisterende § 8 blir ny § 15.

Ny § 9 skal lyde:

§ 9. Utestenging og bortvisning

(1) En student som tross skriftlig advarsel fra fagskolen gjentatte ganger opptrer på en måte som virker grovt forstyrrende for medstudenters arbeid eller for virksomheten ved fagskolen ellers, kan etter vedtak av styret selv eller en særskilt klagenemnd bortvises fra fagskolen for inntil ett år. Hvis en student etter skriftlig advarsel fra styret fortsatt ikke respekterer slik bortvisning, kan styret selv eller en særskilt klagenemnd utestenge ham eller henne fra utdanningen i inntil ett år.

(2) En student som grovt klanderverdig har opptrådt på en slik måte at det er skapt fare for liv eller helse for pasienter, brukere, barnehagebarn, elever eller andre som studenten har å gjøre med som del i undervisning eller praksisopplæring, eller som gjør seg skyldig i grove brudd på taushetsplikt eller i grovt usømmelig opptreden overfor disse, kan etter vedtak av styret selv

eller en særskilt klagenemnd utestenges fra fagskoleutdanning og fratras retten til å gå opp til eksamen i disse utdanningene ved fagskolen i inntil tre år.

(3) En student som har opptrådt slik som beskrevet i § 10 første eller annet ledd, eller forsettlig har medvirket til dette, kan ved vedtak av styret selv eller en særskilt klagenemnd utestenges fra fagskolen og fratras retten til å gå opp til eksamen ved fagskolen i inntil ett år.

(4) Vedtak om bortvisning eller utestenging treffes med minst to tredels flertall. Vedtak om slik reaksjon kan påklages av studenten til en felles klagenemnd for fagskolestudenter.

(5) Studenten har rett til å la seg bistå av advokat eller annen talsperson fra sak om bortvisning eller utestenging er reist, eventuelt fra skriftlig advarsel etter første ledd er gitt. Utgiftene til dette dekkes av fagskolen, etter sats fastsatt etter forskrift om salær fra det offentlige til advokater m.v. Finner styret selv eller en særskilt klagenemnd at det er brukt lengre tid enn hva som er rimelig og nødvendig, kan salæret settes ned. Vedtak om salærnedsettelse kan påklages av studenten til en felles klagenemnd for fagskolestudenter.

Eksisterende § 9 blir ny § 16.

Ny § 10 skal lyde:

§ 10. Annullering av eksamen, prøve eller godkjenning av emne

(1) Styret selv eller en særskilt klagenemnd kan annullere eksamen eller prøve eller godkjenning av emne hvis kandidaten

- a) ved hjelp av falskt vitnemål eller falske dokumenter eller annen form for uredelig opptreden har skaffet seg adgang til å gå opp til vedkommende eksamen eller prøve, eller til å delta i vedkommende emne, eller*
- b) forsettlig har forsøkt å fuske eller forsettlig eller grovt uaktsomt har fusket i forbindelse med gjennomføring av, eller forut for endelig sensur av, vedkommende eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende emne.*

(2) Styret selv eller en særskilt klagenemnd kan annullere godskriving eller godkjenning av utdanning, eller fritak for eksamen eller prøve, hvis kandidaten har oppnådd dette ved hjelp av falskt vitnemål eller falske dokumenter eller annen form for uredelig opptreden.

(3) Denne bestemmelsen gjelder også for studenter som forsettlig har medvirket til fusk.

(4) Vedtak om annullering etter første og annet ledd kan påklages av studenten til en felles klagenemnd for fagskolestudenter.

(5) Adgangen til annullering foreldes ikke.

(6) Etter avgjørelse om annullering pliktes eventuelt vitnemål eller karakterutskrift tilbakelevert fagskolen. Blir ikke vitnemålet eller karakterutskriften tilbakelevert fagskolen i rett tid, kan denne kreve namsmannens hjelp til tilbakelevering i samsvar med reglene i tvangsfullbyrdslovens 6 kap. 13.

Eksisterende § 10 blir ny § 17. Eksisterende § 10 fjerde ledd oppheves.

Ny § 11 skal lyde:

§ 11 Særskilt klagenemnd og felles klagenemnd for fagskolestudenter

(1) Fagskoler skal opprette en klagenemnd som skal behandle klager over enkeltvedtak og, etter styrets bestemmelse, andre klagesaker for studentene.

(2) Klagenemnda skal ha fem medlemmer med personlige varamedlemmer. Leder og varamedlem for leder skal fylle de lovbestemte krav for lagdommere. Leder og varamedlem for leder skal ikke være ansatt ved fagskolen. To av medlemmene skal være studenter.

(3) Representanter for institusjonens eier eller medlem av institusjonens styre kan ikke være medlem av klagenemnda.

(4) Klagenemnda er vedtaksfør når lederen eller varamedlem for leder og to andre medlemmer er til stede.

(5) Klagenemndas vedtak i klagesaker kan ikke påklages.

(6) Departementet kan gi forskrift om saksbehandlingen i klagesaker.

(7) Departementet kan i forskrift opprette felles klagenemnd for fagskolestudenter og bestemmelser om klagenemndens myndighet og organisering.

Eksisterende § 11 oppheves.

Ny § 12 skal lyde:

§ 12 Godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning

(1) NOKUT avgjør, etter søknad fra enkeltpersoner, om utdanning fra utenlandsk fagskole eller annen yrkesrettet utdanning fra utlandet på tilsvarende nivå, skal gis generell godkjenning slik at utdanningen i nivå og omfang godkjennes som likestilt med godkjent fagskoleutdanning. Departementet kan gi forskrift om saksbehandling og klageadgang etter denne bestemmelsen.

Ny § 13 skal lyde:

§ 13. Skikkethetsvurderinger

(1) Departementet kan fastsette at fagskolen i enkelte utdanninger skal vurdere om den enkelte student er skikket for yrket. Skikkethetsvurdering skal foregå gjennom hele utdanningen.

(2) Vitnemål for fullført utdanning forutsetter at studenten er vurdert som skikket for yrket.

(3) Styret selv eller en særskilt klagenemnd kan vedta at en student ikke er skikket for yrket. En student som ikke er skikket for yrket, kan utestenges fra utdanningen.

(4) Vedtak om at en student ikke er skikket og om utestenging, treffes med minst to tredels flertall. Vedtak kan påklages av studenten etter reglene i forvaltningsloven. En felles klagenemnd for fagskolestudenter er klageinstans.

(5) Departementet kan gi forskrift om skikkethetsvurdering i enkelte utdanninger.

Ny § 14 skal lyde:

§ 14. Krav til politiattest

(1) I utdanninger der studenter kan komme i kontakt med mindreårige som del av klinisk undervisning eller praksisopplæring, kan det kreves at studentene legger frem politiattest som omtalt i politiregisterloven § 39 første ledd, ved opptak til eller underveis i utdanningen.

(2) Hvis det er gitt særlige regler om politiattest for bestemte typer yrkesutøving, gjelder disse tilsvarende for studenter som deltar i praksisopplæring eller klinisk undervisning.

(3) Den som er dømt for forhold som innebærer at hun eller han må anses som uskikket til å delta i arbeid med pasienter, brukere, barnehagebarn, elever eller andre, kan utestenges fra praksisopplæring eller klinisk undervisning hvor slik deltakelse må anses som uforsvarlig på grunn av den kontakt studenten får med disse i denne forbindelse.

(4) Den som er siktet eller tiltalt for straffbart forhold som omtalt i politiregisterloven § 39 første ledd eller i politiattester i medhold av annet ledd, kan utestenges fra praksisopplæring eller klinisk undervisning til rettskraftig dom foreligger eller saken er henlagt, hvis dette er nødvendig av hensyn til sikkerhet eller behandlingsmiljø for pasienter, brukere, barn, elever eller andre som studenten vil komme i kontakt med i denne forbindelse.

(5) Styret selv eller en særskilt klagenemnd avgjør, etter uttalelse fra fagskolen, om studenten skal nektes retten til å delta i klinisk undervisning eller praksisopplæring. Forvaltningsloven § 42 gjelder tilsvarende.

(6) Vedtak av styret selv eller en særskilt klagenemnd etter denne bestemmelse kan påklages av studenten til en felles klagenemnd for fagskolestudenter.

(7) Studenten har rett til å la seg bistå av advokat eller annen talsperson fra sak om utestenging fra klinisk undervisning eller praksisopplæring er reist. Utgiftene til dette dekkes av institusjonen.

(8) Departementet kan gi forskrift om saksbehandling ved utestenging grunnet straffbare forhold.

Gjeldende § 10 blir ny § 17 og skal lyde:

§ 17. Beskyttelse av betegnelsene fagskoleutdanning og fagskole

(1) Betegnelsene fagskoleutdanning og fagskole kan bare benyttes om utdanninger og tilbydere som har godkjenning etter denne lov.

(2) Departementet kan, ved forskrift eller enkeltvedtak, forby bruk av betegnelse eller navn som uriktig gir inntrykk av å ha slik godkjenning, eller som er egnet til å forveksles med en betegnelse nevnt i første ledd.

(3) Departementet kan etter søknad gi dispensasjon for etablerte sammensatte betegnelser som ikke er egnet til å forveksles med betegnelsene nevnt i første ledd.

(4) Den som ikke har godkjenning fra NOKUT etter denne lov, kan ikke benytte seg av markedsføring som gir uriktig inntrykk av å ha slik godkjenning.

(5) Den som forsettelig eller uaktsomt benytter seg av betegnelsene fagskoleutdanning eller fagskole i strid med denne bestemmelse, kan ilegges overtredelsesgebyr av departementet. Departementet kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om illeggelse og utmåling av overtredelsesgebyr.

Ny § 18 skal lyde:

§ 18 Ikrafttredelse

(1) Denne lov trer i kraft fra det tidspunktet Kongen bestemmer.

FORSLAG TIL ENDRINGER I STUDIEKVALITETSFORSKRIFTEN

Ny § 5-1 skal lyde:

§ 5-1. Godkjenning av utdanningstilbud etter lov om fagskoleutdanning

(1) NOKUT behandler søknad om godkjenning av utdanningstilbud etter lov om fagskoleutdanning. NOKUT oppnevner faglig sakkyndige for sin behandling av søknaden. NOKUT skal også behandle søknader om vesentlige endringer i allerede godkjente tilbud, herunder etablering av godkjente undervisningstilbud på nye steder.

(2) NOKUT utarbeider *forskrift* for behandling av søknader, herunder søknadsfrister, krav til utforming av søknader og krav til dokumentasjon av styringsordning og reglementer med mer etter lov om fagskoleutdanning.

(7) Dersom en tilbyder har fått en søknad om godkjenning avslått, kan NOKUT bestemme at en ny søknad om godkjenning av den samme eller i det vesentlige den samme utdanningen fra tilbyderen først kan fremmes etter inntil to år.

Ny § 5-2 skal lyde:

§ 5-2. Godkjenning av tilbydere

(4) NOKUT utarbeider *forskrift* for behandling av søknader og kriterier for godkjenning av tilbyder.

Ny § 5-3 skal lyde:

§ 5-3. Kvalitetssikring

(2) Vurdering av tilbydernes system for kvalitetssikring

NOKUT skal vurdere om systemet for kvalitetssikring er tilfredsstillende. Vurderingen omfatter både systemets strukturelle oppbygging, den dokumentasjon det frembringer, og de vurderinger av utdanningskvaliteten som tilbyderen selv gjør.

NOKUT fastsetter *i forskrift*, i samråd med berørte parter og fagmiljøet, de kriterier som det interne systemet for kvalitetssikring skal vurderes i forhold til.

NOKUT kan gi unntak fra bestemmelsene om kvalitetssikring i denne forskrift hvis et system for kvalitetssikring allerede inngår i kravene fra norsk offentlig sertifiserende eller autoriserende myndighet, jf. denne forskrift § 5-1 femte ledd.

Ny § 5-4 skal lyde:

§ 5-4. Revidering av godkjenning av utdanningstilbud

(2) Kriterier som er fastsatt med hjemmel i denne forskriften § 5-1 og § 5-3, legges til grunn for revideringen.

(3) NOKUT oppnevner sakkyndige til å gjennomføre revideringen. For å sikre legitimitet i vurderingen bør oppnevning av sakkyndige skje etter dialog med berørte parter og fagmiljøet. Når særlige grunner tilsier det, kan NOKUT unnlate å bruke sakkyndige i revideringen eller for deler av revideringen.

Ny § 5-6 skal lyde:

§ 5-6 Automatisk bortfall av fagskolegodkjenning

(1) En tilbyder mister automatisk godkjenningen fra NOKUT av fagskoleutdanningen dersom det ved utdanningen ikke har blitt tatt opp studenter og ingen studerer ved den aktuelle utdanningen i løpet av fire år. Dette gjelder ikke dersom tilbyderen har samme tilbud godkjent på et annet utdanningssted eller som stedbasert eller fjernundervisning.

(2) Tilsvarende bortfall av godkjenningen skjer også i tilfeller hvor tilbyder ikke har startet opp utdanningen i løpet av fire år etter godkjenningen fra NOKUT.

(3) NOKUT kan føre tilsyn med at tilbyder ikke igangsetter en utdanning som er utgått etter denne bestemmelse, og NOKUT kan fastsette nærmere forskriftsbestemmelser om dette.

Eksisterende § 5-6 blir ny § 5-7.

FORSLAG TIL ENDRINGER I LOV OM FAGSKOLEUTDANNING – HELE LOVEN

§ 1. Formål og virkeområde

Lovens formål er å sikre fagskoleutdanninger av høy kvalitet gjennom en offentlig godkjenningsordning. Loven skal bidra til at studenter ved fagskoleutdanninger får tilfredsstillende vilkår.

Loven gjelder for den som tilbyr fagskoleutdanning (tilbyder), og som har fått godkjenning av fagskoleutdanningen etter § 2. Med fagskoleutdanning menes yrkesrettede utdanninger som bygger på videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse, og som har et omfang tilsvarende minimum et halvt studieår og maksimum to studieår. Med yrkesrettet utdanning menes utdanning som gir kompetanse som kan tas i bruk i arbeidslivet uten ytterligere generelle opplæringstiltak.

Loven gjelder for tilbydere av fagskoleutdanning med virksomhet i riket. Loven gjelder for Svalbard og Jan Mayen for så vidt ikke annet fastsettes av Kongen. Kongen kan fastsette særlige regler under hensyn til de stedlige forhold.

Loven gjelder ikke for virksomhet som utføres utenfor riket. Kongen kan bestemme at slik virksomhet likevel skal omfattes helt eller delvis av lovens bestemmelser.

Etter avtale med fremmed stat eller internasjonal organisasjon kan lovens virkeområde utvides eller innskrenkes på avgrensede saksområder.

§ 1 a. Fylkeskommunalt ansvar for fagskoleutdanning

Fylkeskommunen skal sørge for at det tilbys godkjent fagskoleutdanning som tar hensyn til lokalt, regionalt og nasjonalt kompetansebehov innenfor prioriterte samfunnsområder.

§ 1 b. Forholdet til forvaltningsloven

Bestemmelsene om habilitet etter §§ 6 – 10 og om taushetsplikt etter §§ 13 – 13 e i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker kommer til anvendelse for behandling av saker etter denne lov.

Avgjørelser om opptak, avsluttende vurdering, bortvisning, utestengning, utvisning, andre disiplinærsanksjoner, innpassing og fritak skal behandles etter reglene om enkeltvedtak i forvaltningsloven. Avgjørelser om innpassing og fritak kan påklages til styret eller en særskilt klagenemnd. Særskilte saksbehandlingsregler for denne type enkeltvedtak fremgår i tillegg av §§ 6-10.

Godkjenningsvedtak foretatt av NOKUT overfor tilbydere av fagskoleutdanning kan i forskrift unntas fra bestemmelsene om klage i forvaltningsloven kapittel VI.

§ 2. Godkjenning

En utdanning som faller inn under definisjonen i § 1 og fyller øvrige vilkår fastsatt i eller i medhold av denne lov, kan etter søknad godkjennes som fagskoleutdanning.

Tilbyder av utdanning som er godkjent som fagskoleutdanning, kan på bestemte vilkår få fullmakt til selv å opprette og legge ned fagskoleutdanninger innen avgrensede fagområder (godkjent tilbyder). Departementet kan gi forskrift om vilkår for godkjenning av tilbyder.

Godkjenning foretas av Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT), jf. lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler kapittel 2.

Tilbydere som får godkjenning etter første eller annet ledd skal ha tilfredsstillende interne systemer for kvalitetssikring. Studentevalueringer skal inngå i systemene for kvalitetssikring. Departementet kan gi forskrift med utfyllende bestemmelser om kvalitetssikring.

Dersom vilkårene for godkjenning ikke lenger er oppfylt, kan NOKUT trekke tilbake godkjenningen. Dersom godkjenning trekkes tilbake, har tilbyder ansvar for å sikre at studentene får gjennomført påbegynt utdanning på en tilfredsstillende måte.

Departementet gir forskrift om godkjenningsordningen og om rettigheter og plikter som følger av godkjenning.

§ 3. Organisasjon og ledelse

Fagskoler skal ha et styre med minst fem medlemmer som øverste ansvarlige styringsorgan.

Styret er ansvarlig for at studentene får den utdanning som er forutsatt som grunnlag for godkjenningen, at alle vilkår for eventuelle offentlige tilskudd overholdes og at virksomheten for øvrig drives i samsvar med gjeldende lover og regler. Styret er ansvarlig for at de opplysninger som blir gitt godkjenningsorganet og utdanningssøkende, er korrekte og fullstendige.

Tilbydere av godkjent fagskoleutdanning skal være registrert i Enhetsregisteret, jf. lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret.

Tilbyder skal ha en administrativ og faglig ledelse som skal stå for den daglige driften av utdanningen innenfor de retningslinjer og pålegg styret har gitt. Den administrative og faglige ledelse ansettes av styret.

Studenter og ansatte skal ha representanter med møte-, tale- og forslagsrett i alle tilfeller der styret behandler saker av betydning for gjennomføringen av godkjent fagskoleutdanning. Studentrepresentantene og ansatterepresentantene velges av og blant studentene og de ansatte.

Departementet kan gi forskrifter om organisering, styring og ledelse av fagskoleutdanning, herunder bestemmelser om representasjon i styrende organer.

Departementet kan vedta at det kan gjøres unntak fra loven og forskriftene til loven i forbindelse med tidsavgrensede organisatoriske forsøk.

§ 4. Tilbyders plikter

Tilbyder skal gi nødvendig informasjon og veiledning til søkere og studenter, herunder om skolepenger, utdanningstilbud, søknadsfrister og opptakskrav.

Tilbyder skal ha forskrifter om opptak som inneholder krav til formell utdanning og realkompetanse.

Tilbyder skal ha forskrifter om opptak som inneholder krav til formell utdanning og realkompetanse.

Tilbyder skal fastsette krav til lærer- og instruktørkompetanse og ledelse.

Tilbyder skal legge til rette for opprettelse av studentorgan for å ivareta studentenes interesser og samarbeid med ledelsen.

§ 4a. Læringsmiljø

Styret har det overordnede ansvar for studentenes læringsmiljø. Styret skal, i samarbeid med studentorgan dersom et slikt er opprettet i samsvar med § 4, legge forholdene til rette for et godt studiemiljø og arbeide for å bedre studentvelferden på lærestedet.

Styret har ansvar for at læringsmiljøet på institusjonen, herunder det fysiske og psykiske arbeidsmiljø, er fullt forsvarlig ut fra en samlet vurdering av hensynet til studentenes helse, sikkerhet og velferd. I utformingen av det fysiske arbeidsmiljøet skal det, så langt det er mulig og rimelig, sørges for

- a. at lokaler, adkomstveier, trapper mv. er dimensjonert og innredet for den virksomhet som drives;
- b. at lokalene har gode lys- og lydforhold og forsvarlig inneklima og luftkvalitet;
- c. at lokalene blir vedlikeholdt og er rene og ryddige;
- d. at lokalene er innredet slik at uheldige fysiske belastninger for studentene unngås;
- e. at virksomheten er planlagt slik at skader og ulykker forebygges;
- f. at tekniske innretninger og utstyr er forsynt med verneinnretninger og blir vedlikeholdt slik at studentene er vernet mot skader på liv og helse;
- g. at lokaler, adkomstveier, sanitæranlegg og tekniske innretninger er utformet på en slik måte at funksjonshemmede kan studere ved institusjonen;
- h. at læringsmiljøet er innrettet for studenter av begge kjønn;
- i. at læringsmiljøet er utformet etter prinsippet om universell utforming.

Departementet kan gi nærmere forskrift om krav til læringsmiljøet.

Tilbyder av fagskoleutdanning skal, så langt det er mulig og rimelig, legge studiesituasjonen til rette for studenter med særskilte behov. Tilretteleggingen må ikke føre til en reduksjon av de faglige krav som stilles ved det enkelte studium.

Arbeidstilsynet fører tilsyn med at kravene i annet ledd overholdes. Arbeidsmiljøloven kapittel 18 om tilsyn og tvangsmidler mv. gjelder tilsvarende så langt det passer. Departementet kan gi nærmere forskrift om tilsyn med læringsmiljøet.

§ 5. Innholdet i utdanningen, vitnemål og forskriftshjemmel

Tilbyder skal ha en plan for innholdet i utdanningen og hvordan denne skal gjennomføres.

Fagskolen utferdiger vitnemål om fullført fagskoleutdanning. NOKUT kan fastsette nærmere krav til vitnemålets innhold.

Departementet kan gi forskrift om

- a. et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk
- b. fritak for, eller innpassing av, annen likeverdig utdanning og kompetanse
- c. fagskolepoeng som beskrivelse for normert studietid
- d. felles vurderingsuttrykk ved eksamen, prøve, bedømmelse av oppgave eller annen vurdering.

§ 6. Avsluttende vurdering, eksamen og sensur

Styret skal sørge for at kandidatenes kunnskaper og ferdigheter blir prøvet og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte. Vurderingen skal sikre det faglige nivå ved vedkommende utdanning. Det skal være ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene.

Styret oppnevner sensor ved eksamen, prøve, bedømmelse av oppgave eller annen vurdering når resultatet inngår på vitnemålet eller innregnes i karakter for vedkommende utdanning.

Sensuren skal foreligge innen tre uker hvis ikke særlige grunner gjør det nødvendig å bruke mer tid. Styret selv kan gjøre unntak for enkeltksamener og kan fastsette en lengre frist når det ikke er mulig å skaffe det antall kvalifiserte sensorer som er nødvendig for å avvikle sensuren på tre uker.

Ved ny sensurering etter §§ 7 og 8 benyttes én eller flere sensorer som oppnevnes av styret. Minst én sensor skal være ekstern. Endring kan gjøres både til gunst og ugunst for klager. Hvis den endelige karakter er fastsatt på grunnlag av både skriftlig og muntlig prøve og klager får medhold i klage på sensuren over den skriftlige del av eksamenen, holdes ny muntlig prøve til fastsetting av endelig karakter.

Styret selv fastsetter reglement om avleggelse av og gjennomføring av eksamener og prøver, herunder vilkår for å gå opp til eksamen eller prøve på nytt og for adgang til ny praksisperiode og bestemmelser om oppmelding og vilkår for oppmelding. Styret kan delegerer til enheter ved fagskolen å gi utfyllende regler om forhold som er særegne for den enkelte eksamen.

§ 7. Klage over formelle feil ved eksamen

Den som har vært oppe til eksamen eller prøve, kan klage over formelle feil innen tre uker etter at han eller hun er eller burde være kjent med det forhold som begrunner klagen. Slik klage avgjøres av styret selv eller en særskilt klagenemnd.

Hvis det er begått feil som kan ha hatt betydning for kandidatens prestasjon eller bedømmelsen av denne, skal sensurvedtaket oppheves. Hvis feilen kan rettes opp ved ny sensur av innleverte arbeider, foretas ny sensurering. I motsatt fall holdes ny eksamen eller prøve med nye sensorer. Karakterfastsetting ved ny sensurering etter denne paragraf kan påklages etter reglene i § 8.

Er krav om begrunnelse for eller klage over karakterfastsettingen fremsatt, løper klagefristen fra kandidaten har fått begrunnelsen eller endelig avgjørelse av klagen foreligger.

Finner styret selv eller en særskilt klagenemnd at det er begått formelle feil og det er rimelig å anta at dette kan ha hatt betydning for én eller flere kandidaters prestasjon eller bedømmelse av denne, kan det bestemmes at det skal foretas ny sensurering eller holdes ny eksamen eller prøve.

§ 8. Klage over karakterfastsetting - rett til begrunnelse

Kandidaten har rett til å få en begrunnelse for karakterfastsettingen av sine prestasjoner ved eksamen eller avsluttende vurdering. Ved muntlig eksamen eller bedømmelse av praktiske ferdigheter må krav om slik begrunnelse fremsettes umiddelbart etter at karakteren er meddelt. Ved annen bedømmelse må krav om begrunnelse, dersom kandidaten får meddelt karakteren elektronisk og kan fremsette krav om begrunnelse på tilsvarende måte, fremsettes innen én uke fra karakteren ble kunngjort. Ved annen type

kunngjøring må krav om begrunnelse fremsettes innen én uke fra kandidaten fikk kjennskap til karakteren, likevel ikke mer enn tre uker fra karakteren ble kunngjort.

Begrunnelse skal normalt være gitt innen to uker etter at kandidaten har bedt om dette. I begrunnelsen skal det gjøres rede for de generelle prinsipper som er lagt til grunn for bedømmelsen og for bedømmelsen av kandidatens prestasjon. Begrunnelse gis muntlig eller skriftlig etter sensors valg.

Hvis det er gitt skriftlige retningslinjer for bedømmelsen, skal disse være tilgjengelige for kandidatene etter at karakterer er fastsatt.

En kandidat kan klage skriftlig over karakteren for sine egne prestasjoner innen tre uker etter at eksamensresultat er kunngjort. Ny sensurering skal da foretas. Ved ny sensurering skal sensorene ikke få opprinnelig karakter, sensors begrunnelse for denne eller studentens begrunnelse for klagen. Er krav om begrunnelse for karakterfastsetting eller klage over formelle feil ved oppgavegiving, eksamensavvikling eller gjennomføring av vurderingen fremsatt, løper klagefristen etter denne paragraf fra kandidaten har fått begrunnelsen eller endelig avgjørelse av klagen foreliggende. Ved bruk av løpende vurdering kan institusjonen bestemme om kandidaten skal fremsette klage etter vurdering av separat prøve, oppgave eller annen vurdering, eller om klage skal fremsettes når resultatet fra fag, emne eller emnegruppe er kunngjort.

Bedømmelse av muntlig prestasjon og vurdering av praksisopplæring eller lignende som etter sin art ikke lar seg etterprøve, kan ikke påklages.

Karakterfastsetting ved ny sensurering etter denne paragraf kan ikke påklages.

§ 9. Utestenging og bortvisning

En student som tross skriftlig advarsel fra fagskolen gjentatte ganger opptrer på en måte som virker grovt forstyrrende for medstudenters arbeid eller for virksomheten ved fagskolen ellers, kan etter vedtak av styret selv eller en særskilt klagenemnd bortvises fra fagskolen for inntil ett år. Hvis en student etter skriftlig advarsel fra styret fortsatt ikke respekterer slik bortvisning, kan styret selv eller en særskilt klagenemnd utestenge ham eller henne fra utdanningen i inntil ett år.

En student som grovt klanderverdig har opptrådt på en slik måte at det er skapt fare for liv eller helse for pasienter, brukere, barnehagebarn, elever eller andre som studenten har å gjøre med som del i undervisning eller praksisopplæring, eller som gjør seg skyldig i grove brudd på taushetsplikt eller i grovt usømmelig opptreden overfor disse, kan etter vedtak av styret selv eller en særskilt klagenemnd utestenges fra fagskoleutdanning og fratras retten til å gå opp til eksamen i disse utdanningene ved fagskolen i inntil tre år.

En student som har opptrådt slik som beskrevet i § 10 første eller annet ledd, eller forsettlig har medvirket til dette, kan ved vedtak av styret selv eller en særskilt klagenemnd utestenges fra fagskolen og fratras retten til å gå opp til eksamen ved fagskolen i inntil ett år.

Vedtak om bortvisning eller utestenging treffes med minst to tredels flertall. Vedtak om slik reaksjon kan påklages av studenten til en felles klagenemnd for fagskolestudenter.

Studenten har rett til å la seg bistå av advokat eller annen talsperson fra sak om bortvisning eller utestenging er reist, eventuelt fra skriftlig advarsel etter første ledd er gitt. Utgiftene til dette dekkes av fagskolen, etter sats fastsatt etter forskrift om salær fra det offentlige til advokater m.v. Finner styret selv eller en særskilt klagenemnd at det er brukt lengre tid enn hva som er rimelig og nødvendig, kan salæret settes ned. Vedtak om salærnedsettelse kan påklages av studenten til en felles klagenemnd for fagskolestudenter.

§ 10. Annullering av eksamen, prøve eller godkjenning av emne

Styret selv eller en særskilt klagenemnd kan annullere eksamen eller prøve eller godkjenning av emne hvis kandidaten

- a) ved hjelp av falskt vitnemål eller falske dokumenter eller annen form for uredelig opptreden har skaffet seg adgang til å gå opp til vedkommende eksamen eller prøve, eller til å delta i vedkommende emne, eller
- b) forsettlig har forsøkt å fuske eller forsettlig eller grovt uaktsomt har fusket i forbindelse med gjennomføring av, eller forut for endelig sensur av, vedkommende eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende emne.

Styret selv eller en særskilt klagenemnd kan annullere godskriving eller godkjenning av utdanning, eller fritak for eksamen eller prøve, hvis kandidaten har oppnådd dette ved hjelp av falskt vitnemål eller falske dokumenter eller annen form for uredelig opptreden.

Denne bestemmelsen gjelder også for studenter som forsettlig har medvirket til fusk.

Vedtak om annullering etter første og annet ledd kan påklages av studenten til en felles klagenemnd for fagskolestudenter.

Adgangen til annullering foreldes ikke.

Etter avgjørelse om annullering pliktes eventuelt vitnemål eller karakterutskrift tilbakelevert fagskolen. Blir ikke vitnemålet eller karakterutskriften tilbakelevert fagskolen i rett tid, kan denne kreve namsmannens hjelp til tilbakelevering i samsvar med reglene i tvangsfullbyrdelseslovens 6 kap. 13.

§ 11 Særskilt klagenemnd og felles klagenemnd for fagskolestudenter

Fagskoler skal opprette en klagenemnd som skal behandle klager over enkeltvedtak og, etter styrets bestemmelse, andre klagesaker for studentene.

Klagenemnda skal ha fem medlemmer med personlige varamedlemmer. Leder og varamedlem for leder skal fylle de lovbestemte krav for lagdommere. Leder og varamedlem for leder skal ikke være ansatt ved fagskolen. To av medlemmene skal være studenter.

Representanter for institusjonens eier eller medlem av institusjonens styre kan ikke være medlem av klagenemnda.

Klagenemnda er vedtaksfør når lederen eller varamedlem for leder og to andre medlemmer er til stede.

Klagenemndas vedtak i klagesaker kan ikke påklages.

Departementet kan gi forskrift om saksbehandlingen i klagesaker.

Departementet kan i forskrift opprette felles klagenemnd for fagskolestudenter og bestemmelser om klagenemndens myndighet og organisering.

§ 12 Godkjenning av utdanning fra utenlandsk fagskole

NOKUT avgjør, etter søknad fra enkeltpersoner, om utdanning fra utenlandsk fagskole eller annen yrkesrettet utdanning fra utlandet på tilsvarende nivå, skal gis generell godkjenning slik at utdanningen i nivå og omfang godkjennes som likestilt med godkjent fagskoleutdanning. Departementet kan gi forskrift om saksbehandling og klageadgang etter denne bestemmelsen.

§ 13. Skikkethetsvurderinger

Departementet kan fastsette at fagskolen i enkelte utdanninger skal vurdere om den enkelte student er skikket for yrket. Skikkethetsvurdering skal foregå gjennom hele utdanningen.

Vitnemål for fullført utdanning forutsetter at studenten er vurdert som skikket for yrket.

Styret selv eller en særskilt klagenemnd kan vedta at en student ikke er skikket for yrket. En student som ikke er skikket for yrket, kan utestenges fra utdanningen.

Vedtak om at en student ikke er skikket og om utestenging, treffes med minst to tredels flertall. Vedtak kan påklages av studenten etter reglene i forvaltningsloven. En felles klagenemnd for fagskolestudenter er klageinstans.

Departementet kan gi forskrift om skikkethetsvurdering i enkelte utdanninger.

§ 14. Krav til politiattest

I utdanninger der studenter kan komme i kontakt med mindreårige som del av klinisk undervisning eller praksisopplæring, kan det kreves at studentene legger frem politiattest som omtalt i politiregisterloven § 39 første ledd, ved opptak til eller underveis i utdanningen.

Hvis det er gitt særlige regler om politiattest for bestemte typer yrkesutøving, gjelder disse tilsvarende for studenter som deltar i praksisopplæring eller klinisk undervisning.

Den som er dømt for forhold som innebærer at hun eller han må anses som uskikket til å delta i arbeid med pasienter, brukere, barnehagebarn, elever eller andre, kan utestenges fra praksisopplæring eller klinisk undervisning hvor slik deltakelse må anses som uforsvarlig på grunn av den kontakt studenten får med disse i denne forbindelse.

Den som er siktet eller tiltalt for straffbart forhold som omtalt i politiregisterloven § 39 første ledd eller i politiattester i medhold av annet ledd, kan utestenges fra praksisopplæring eller klinisk undervisning til rettskraftig dom foreligger eller saken er henlagt, hvis dette er nødvendig av hensyn til sikkerhet eller behandlingsmiljø for pasienter, brukere, barn, elever eller andre som studenten vil komme i kontakt med i denne forbindelse.

Styret selv eller en særskilt klagenemnd avgjør, etter uttalelse fra fagskolen, om studenten skal nektes retten til å delta i klinisk undervisning eller praksisopplæring. Forvaltningsloven § 42 gjelder tilsvarende.

Vedtak av styret selv eller en særskilt klagenemnd etter denne bestemmelse kan påklages av studenten til en felles klagenemnd for fagskolestudenter.

Studenten har rett til å la seg bistå av advokat eller annen talsperson fra sak om utestenging fra klinisk undervisning eller praksisopplæring er reist. Utgiftene til dette dekkes av institusjonen.

Departementet kan gi forskrift om saksbehandling ved utestenging grunnet straffbare forhold.

§ 15. Offentlig tilskudd til fagskoleutdanning

Tilbydere av godkjent fagskoleutdanning kan søke fylkeskommunen om offentlig tilskudd.

Departementet fører tilsyn med tilbydere av fagskoleutdanning som mottar offentlig tilskudd.

Departementet kan gi forskrift om nærmere regler for offentlig tilskudd til fagskoleutdanning, årsregnskap og tilsyn.

§ 16. Egenbetaling

Tilbydere av fagskoleutdanning kan bare kreve egenbetaling fra studenter i den grad det ikke ved tildeling av offentlige tilskudd er forutsatt at utdanningen skal være gratis.

Tilbydere av fagskoleutdanning skal la offentlige tilskudd og egenbetaling fra studentene komme studentene til gode.

Departementet kan gi forskrift om tilbyderes adgang til å ta egenbetaling fra studenter og om adgangen til å kreve inn andre utgifter knyttet til studiene.

§ 17. Beskyttelse av betegnelse fagskoleutdanning og fagskole

Betegnelse fagskoleutdanning og fagskole kan bare benyttes om utdanninger og tilbydere som har godkjenning etter denne lov.

Departementet kan, ved forskrift eller enkeltvedtak, forby bruk av betegnelse eller navn som uriktig gir inntrykk av å ha slik godkjenning, eller som er egnet til å forveksles med en betegnelse nevnt i første ledd.

Departementet kan etter søknad gi dispensasjon for etablerte sammensatte betegnelser som ikke er egnet til å forveksles med betegnelse nevnt i første ledd.

Den som ikke har godkjenning fra NOKUT etter denne lov, kan ikke benytte seg av markedsføring som gir uriktig inntrykk av å ha slik godkjenning.

Den som forsettelig eller uaktsomt benytter seg av betegnelse fagskoleutdanning eller fagskole i strid med denne bestemmelse, kan ilegges overtredelsesgebyr av departementet. Departementet kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om illeggelse og utmåling av overtredelsesgebyr.

§ 18 Ikrafttredelse

Denne lov trer i kraft fra det tidspunktet Kongen bestemmer.